

XVI. REDNO SPLOŠNO ZASEDANJE
ŠKOFOVSKE SINODE

*ZA SINODALNO CERKEV:
OBČESTVO, UDELEŽBA, POSLANSTVO*

DELOVNI DOKUMENT

INSTRUMENTUM LABORIS

za prvo zasedanje

(oktober 2023)

VSEBINA

Predgovor

Dosedanja pot

Delovno orodje za drugo fazo sinodalnega procesa

Struktura besedila

A. Za sinodalno Cerkev. Celostna izkušnja

A 1. Značilna znamenja sinodalne Cerkve

A 2. Nadaljnja pot v smer sinodalne Cerkve: pogovor v Duhu

B. Občestvo, poslanstvo, udeležba. Tri prednostna vprašanja za sinodalno Cerkev

B 1. Občestvo, ki izžareva. Kako smo lahko bolj popolno znamenje in orodje združenja z Bogom in edinosti človeškega rodu?

B 2. Soodgovornost pri poslanstvu. Kako deliti darove in naloge v službi evangelija?

B 3. Udeležba, odgovorne naloge in vodstvo. Kakšni so procesi, strukture in institucije v misijonski sinodalni Cerkvi?

DELOVNI LISTI ZA SINODALNO ZASEDANJE

Uvod

Delovni listi za B 1. Občestvo, ki izžareva

B 1.1 Kako dobrodelno služenje, zavzetost za pravičnost in skrb za skupni dom krepijo občestvo v sinodalni Cerkvi?

B 1.2 Kako lahko sinodalna Cerkev uresniči obljubo, da se bosta »ljubezen in resnica srečali« (Ps 85,11)?

B 1.3 Kako lahko raste dinamičen odnos izmenjave darov med Cerkvami?

B 1.4 Kako lahko sinodalna Cerkev po prenovljeni ekumenski zavezanosti bolje izpolnjuje svoje poslanstvo?

B 1.5 Kako lahko v luči evangelija prepoznamo in izkoristimo bogastvo kultur ter razvijamo dialog z religijami?

Delovni listi za B 2. Soodgovornost za poslanstvo

B 2.1 Kako se lahko skupaj približamo enotnemu zavedanju pomena in vsebine poslanstva Cerkev?

B 2.2 Kaj storiti, da bo sinodalna Cerkev tudi misijonarska Cerkev, »popolnoma predana služenju«?

B 2.3 Kako lahko Cerkev našega časa bolje izpolnjuje svoje poslanstvo z večjim priznavanjem in spodbujanjem krstnega dostojanstva žensk?

B 2.4 Kako lahko službeno duhovništvo v odnosu s krstnimi službami vrednotimo v perspektivi poslanstva?

B 2.5 Kako obnoviti in spodbujati škofovsko službo v misijonski sinodalni perspektivi?

Delovni listi za B 3. Udeležba, odgovorne naloge in vodstvo

B 3.1 Kako obnoviti služenje v vodenju in izvajanje odgovornosti v misijonski sinodalni Cerkvi?

B 3.2 Kako lahko razvijamo prakse razločevanja in procese odločanja na pristen sinodalni način, pri čemer krepimo vodilno vlogo Duha?

B 3.3. Katere strukture je mogoče razviti, da se bo utrjevala misijonska sinodalna Cerkev?

B 3.4 Kako oblikovati točke sinodalnosti in kolegialnosti, ki bodo vključevale skupine krajevnih Cerkev?

B 3.5 Kako okrepiti ustanovo sinode, da bi bila izraz škofovske kolegialnosti znotraj Cerkev, ki je v celoti sinodalna?

KRATICE

- LA DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Odlok o laškem apostolatu *Apostolicam actuositatem*. (18. november 1965)
- M DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Odlok o misijonski dejavnosti Cerkve *Ad gentes* (7. december 1965)
- CA JANEZ PAVEL II, Okrožnica *Centesimus annus* (1. maj 1991)
- CL SVETI JANEZ PAVEL II., Posinodalna apostolska spodbuda *Christifideles laici* (30. december 1988)
- CV FRANČIŠEK, Posinodalna apostolska spodbuda *Christus vivit* (25. marec 2019)
- PD GENERALNO TAJNIŠTVO SINODE, *Za sinodalno Cerkev. Občestvo, sodelovanje, poslanstvo. Pripravljalni dokument* (2021)
- DCF GENERALNO TAJNIŠTVO SINODE, *Za sinodalno Cerkev. Občestvo, sodelovanje, poslanstvo. »Razširi prostor svojega šotora« (Iz 54,2). Delovni dokument za celinsko fazo* (2022)
- BR DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju *Dei Verbum* (18. november 1965)
- EC FRANČIŠEK, Apostolska konstitucija *Episcopalis communio* (15. september 2018)
- EG FRANČIŠEK, Apostolska spodbuda Veselje evangelija *Evangelii gaudium* (24. november 2013)
- FT FRANČIŠEK, Okrožnica Vsi bratje *Fratelli tutti* (3. oktober 2020)
- CS DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu *Gaudium et spes* (7. december 1965)
- IL Delovni dokument *Instrumentum laboris*
- C DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium* (21. november 1964)
- PE FRANČIŠEK, Apostolska konstitucija *Praedicate Evangelium* (19. marec 2022)
- B DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Konstitucija o svetem bogoslužju *Sacrosanctum Concilium* (4. december 1963)
- E DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Odlok o ekumenizmu *Unitatis redintegratio* (21. november 1964)

INSTRUMENTUM LABORIS

Delovni dokument

Predgovor

»Bog potrpežljivosti in tolažbe pa vam daj, da bi bili med seboj istih misli, v skladu s Kristusom Jezusom, da bi z enim srcem in kakor iz enih ust slavili Boga in Očeta našega Gospoda Jezusa Kristusa« (Rim 15,5-6).

Dosedanja pot

1. Božje ljudstvo je v gibanju, odkar je papež Frančišek 10. oktobra 2021 sklical sinodo celotne Cerkve. Izhajajoč iz vitalnih okolij in področij življenja so krajevne Cerkve po vsem svetu začele posvetovanje Božjega ljudstva na podlagi osnovnega vprašanja, oblikovanega v št. 2 *PD* (Pripravljalnega dokumenta XVI. škofovske sinode): **»Kako se danes na različnih ravneh (od krajevne do vesoljne) uresničuje ta 'skupna hoja', ki Cerkvi omogoča, da oznanja evangelij v skladu z zaupanim ji poslanstvom; h katerim korakom nas vabi Sveti Duh, da bi rastle kot sinodalna Cerkev?«** Sadovi posvetovanja so bili zbrani na škofijski ravni, nato pa povzeti in poslani sinodom vzhodnih katoliških Cerkva in škofovskim konferencam. Te so nato pripravile sintezo, ki je bila posredovana Generalnemu tajništvu sinode.

2. Na podlagi branja in analize teh zbranih dokumentov je bil pripravljen osnutek *DCF* (Delovni dokument za celinsko fazo sinode), ki predstavlja novost v tekočem sinodalnem procesu. *DCF* je bil vrnjen krajevnim Cerkvam po vsem svetu; te so bile povabljene k soočenju z njim, nato pa k srečanju in dialogu na sedmih celinskih zborih, medtem ko se je nadaljevalo tudi delo digitalne sinode. Namen tega je bil, osredotočiti se na spoznanja in napetosti, ki najmočneje odmevajo v izkušnjah Cerkve na vsaki celini, ter opredeliti tiste, ki z vidika vsake celine predstavljajo prednostne naloge, ki jih je treba obravnavati na prvem zasedanju sinodalnega zbora (oktobra 2023).

3. **Na podlagi vsega gradiva, zbranega v fazi poslušanja, in zlasti sklepnih dokumentov celinskih zborov je bil pripravljen osnutek tega *IL*** (Delovnega dokumenta). Z njegovo objavo se sklepa prva faza sinode **»Za sinodalno Cerkev: občestvo, udeležba, poslanstvo«**, odpira pa se druga faza, ki bo izražena v dveh zborovanjih,¹ na katerih bo potekalo XVI. redno splošno zasedanje škofovske sinode (oktobra 2023 in oktobra 2024). Njen cilj bo ponovno zagnati sinodalni proces in ga utelesiti v rednem življenju Cerkve ter ugotoviti, po katerih poteh nas Duh vabi, da bolj odločno stopamo kot Božje ljudstvo. Hoditi skupaj kot Božje ljudstvo v zvestobi poslanstvu, ki ga je Gospod zaupal Cerkvi, je

¹ V nadaljevanju se zaradi ekonomičnosti besedila in če ni drugače določeno, izraza »zbor« in »sinodalni zbor« nanašata na zasedanje, ki bo oktobra 2023, v okviru katerega je bil izdelan ta *IL*.

dar in sad, ki ga prosimo za bližnji sinodalni zbor. Namen sinodalnega procesa namreč »ni priprava dokumentov, temveč odpiranje obzorij upanja za uresničenje poslanstva Cerkve« (DCF 6).

4. Dosedanje **potovanje, zlasti celinska faza, je omogočilo tudi prepoznavanje in izmenjavo posebnosti, s katerimi se Cerkev srečuje v različnih regijah sveta**: od preštevlnih vojn, ki krvavo zaznamujejo naš planet in kličejo po obnovljeni zavezanosti, da bi se vzpostavil pravičen mir, do grožnje, ki jo predstavljajo podnebne spremembe in posledično naloga prednostne skrbi za skupni dom; od gospodarskega sistema, ki ustvarja izkoriščanje, neenakost in »odvečno blago«, do izenačevalnega pritiska kulturnega kolonializma, ki uničuje družbene manjšine; od izkušnje preganjanja ter mučeništva vse do izseljevanja, zaradi katerega se postopoma praznijo številne skupnosti in je njihovo preživetje ogroženo; od rastočega kulturnega pluralizma, ki danes zaznamuje ves planet, do izkušenj krščanskih skupnosti, ki so razpršene kot manjšine v državah, v katerih živijo, in to vse do izkušnje sprijaznenosti z vse bolj usmerjeno in včasih agresivno sekularizacijo, za katero se zdi, da je versko izkustvo nepomembno, vendar ne neha hrepeneti po evangeljskem oznanilu. V mnogih regijah je Cerkev močno prizadela kriza raznih zlorab: tako spolnih, kot moči in vesti; tako gospodarskih kot institucionalnih. To so odprte rane, katerih posledice še niso bile v celoti odpravljene. Cerkev mora prošnji za odpuščanje žrtvam za trpljenje, ki ga je povzročila, dodati zavzetost za spreobrnjenje in reformo, da bi preprečila, da bi se podobne razmere ponovile v prihodnosti.

5. V tem raznolikem kontekstu, ki ima na globalni ravni skupne značilnosti, je potekalo celotno sinodalno potovanje. Tudi sinodalni zbor bo moral poglobljeno prisluhniti razmeram, v katerih Cerkev živi in opravlja svoje poslanstvo: šele ko zgoraj omenjeno temeljno vprašanje odmeva v konkretnem okolju, postane določno in pride do izraza njegova misijonarska zahteva. Gre za zmožnost oznanjevanja evangelija na način, da hodimo skupaj z moškimi in ženskami našega časa, kjer koli so; prav tako pa gre za izvajanje katoliškosti, ki jo živimo na poti skupaj s Cerkvami, ki se nahajajo v pogojih posebnega trpljenja (prim. C 23).

6. Na sinodalni zbor prihajamo obogateni s sadovi, ki smo jih zbrali v fazi poslušanja. Izkusili smo, da je **iskreno in prisrčno srečanje med brati in sestrami v veri vir veselja: srečati drug drugega pomeni srečati Gospoda, ki je med nami!** Z lastnimi rokami smo se dotaknili katoliškosti Cerkve, ki v razlikah starosti, spola in družbenih razmer kaže izjemno bogastvo karizem in cerkvenih poklicev ter hrani zakladnico raznolikosti jezikov, kultur, bogoslužnih izrazov in teoloških izročil. Vse to je dar, ki ga vsaka krajevna Cerkev ponuja vsem drugim (prim. C 13), sinodalni dinamizem pa je način, kako te darove povezati in okrepiti, ne da bi jih strpali v uniformnost. Prav tako smo odkrili, da celo v raznolikosti načinov, po katerih na podlagi skupne dediščine apostolskega izročila doživljamo in razumemo sinodalnost v raznih delih sveta, obstajajo skupna vprašanja. Med drugim je del izziva, razbrati, na kateri ravni je primernejše obravnavati vsako od teh vprašanj. Prav tako so skupne nekatere napetosti. Ne smemo se jih ustrašiti in jih za vsako ceno reševati, temveč se moramo nenehno ukvarjati s sinodalnim razločevanjem: le tako lahko napetosti postanejo vir energije in se ne spremenijo v uničujočo polarizacijo.

7. V prvi fazi smo obnovili zavest, da **sinodalna Cerkev izraža našo identiteto in poklicanost**: hoditi skupaj, biti v sinodi, je način, da resnično postanemo učenci in prijatelji tistega Učitelja in Gospoda, ki je o sebi dejal: »Jaz sem pot« (Jn 14,6). Danes to predstavlja tudi globoko željo; potem ko smo jo doživeli kot dar, jo **želimo nadaljevati, zavedajoč se, da se bo ta pot sklenila zadnji dan**, ko bomo po Božji milosti postali del tiste množice, ki jo Knjiga razodetja opisuje takole: »Zatem se mi je prikazala velika množica, ki je nihče ne bi mogel prešteti, iz vseh narodov, rodov, ljudstev in

jezikov. Stali so pred prestolom in pred Jagnjetom, ogrnjeni v bela oblačila, v rokah pa so držali palmove veje. In vpili so z močnim glasom: 'Odrešenje je v našem Bogu, ki sedi na prestolu, in v Jagnjetu'« (Raz 7,9-10). To besedilo nam podarja podobo Cerkve, v kateri vlada popolno občestvo razlik, ki jo sestavljajo, ki se ohranjajo in združujejo v edinem poslanstvu, ki ga je treba še izpolniti: sodelovati pri liturgiji slavljenja, ki se iz vseh ustvarjenih bitij po Kristusu dviga k Očetu v edinosti Svetega Duha.

8. Na priprošnjo teh sester in bratov, ki že živijo polno občestvo svetnikov (prim. C 50), še posebej pa na priprošnjo tiste, ki je prvi sad njihovih vrst (prim. C 63), Marije, Matere Cerkve, izročamo delo sinodalnega zbora in nadaljevanje našega prizadevanja za sinodalno Cerkev. Prosimo, naj bo ta zbor trenutek izlitja Duha, še bolj pa naj **nas milost spremlja, ko pride čas, da njene sadove udejanjimo v vsakdanjem življenju krščanskih skupnosti po vsem svetu.**

Delovno orodje za drugo fazo sinodalnega procesa

9. Novosti, ki zaznamujejo sinodo 2021-2024, se ne morejo ne odražati tudi na vrednosti in dinamiki sinodalnega zbora in s tem na strukturi *IL*, ki jo podpira. Zlasti dolga in razčlenjena faza poslušanja je že pripeljala do priprave številnih dokumentov, ki so vzpostavili komunikacijsko kroženje vsebin med krajevnimi Cerkvami ter med njimi in Generalnim tajništvom sinode: PD, sinteze krajevnih Cerkva, *DCF* in sklepni dokumenti celinskih zborov. Ta *IL* ne razveljavlja niti ne vsrkava vase vsega tega bogastva, temveč je v njem ukoreninjen in se nanj nenehno sklicuje; v pripravah na zasedanje **so člani sinode povabljeni, da imajo v mislih, kot orodja za svoje razločevanje, tudi vse predhodne dokumente, zlasti PD in sklepne dokumente celinskih zborov, prav tako pa tudi digitalne sinode.** Zlasti dragoceni so sklepni dokumenti celinskih zborov, saj nam pomagajo ohraniti občutek za konkretnost različnih kontekstov in izzivov, ki jih vsako od sklepnih besedil prinaša; delo sinodalnega zbora se od njih ne more oddaljiti. Številni viri, zbrani v posebnem razdelku spletne strani Sinoda 2021-2024, <www.synod.va>, predvsem apostolska konstitucija *Episcopalis communio* in dva dokumenta Mednarodne teološke komisije: '*Sinodalnost*' v življenju in poslanstvu Cerkve (2018) ter '*Sensus fidei*' v življenju Cerkve (2014).

10. Glede na obilico gradiva, ki je že na voljo, je *IL* namenjen kot praktična pomoč pri izvedbi sinodalnega zasedanja oktobra 2023 in s tem pri pripravi nanj. Za *IL* še toliko bolj velja to, kar je že opisano v *DCF*: »To ni dokument cerkvenega učiteljstva niti poročilo sociološke raziskave; ne ponuja niti oblikovanja operativnih navedb, ciljev in namenov niti popolno izdelane teološke vizije« (št. 8). Drugače tudi ne more biti, saj je *IL* del procesa, ki še ni dokončan. V primerjavi z *DCF* gre korak naprej: izhajajoč iz spoznanj, zbranih v prvi fazi in zlasti iz dela celinskih zborov, **izraža nekatere prednostne naloge, ki so se pojavile ob poslušanju Božjega ljudstva**, vendar ne v obliki trditev ali stališč. Namesto tega jih izraža **kot vprašanja, naslovljena na sinodalni zbor**; ta vprašanja bodo imela nalogo razločevanja, da bi opredelili korake za nadaljnjo rast sinodalne Cerkve, korake, ki jih bodo sinodalni udeleženci predložili svetemu očetu. Šele takrat bo dopolnjena ta posebna dinamika poslušanja, v kateri se »vsakdo lahko kaj nauči. Verniki, zbor škofov, rimski škof: vsi poslušajo drug drugega in vsi poslušajo Svetega Duha, 'Duha resnice' (Jn 14,17), da bi vedeli, kaj pravi 'Duh Cerkvam' (Raz 2,7)«.² V tej luči je jasno, zakaj *IL* ni mogoče razumeti, kot da bi bil že nekakšen prvi osnutek sklepnega dokumenta sinodalnega zbora, ki ga je treba popraviti ali dopolniti, pa čeprav že nakazuje začetno razumevanje sinodalne razsežnosti Cerkve, na podlagi katerega bomo imeli nadaljnje razločevanje. Prav tako velja, da je *IL* namenjen v prvi vrsti članom sinodalnega zbora;

² FRANČIŠEK, *nagovor ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, 17. oktober 2015 (prim. PD 15).

dokument je objavljen ne le zaradi preglednosti, ampak tudi kot pomoč za izvajanje cerkvenih pobud. Zlasti lahko spodbuja udeležbo v sinodalni dinamiki na krajevni in regionalni ravni, medtem ko pričakujemo rezultate zbora, ki bodo zagotovili nadaljnje merodajne elemente, na podlagi katerih bodo krajevne Cerkve pozvane k molitvi, razmisleku, delovanju in lastnemu prispevku.

11. Vprašanja, ki jih postavlja *IL*, so izraz bogatega procesa, v katerem so nastajala: v njih so imena in obrazi tistih, ki so sodelovali, pričajo o izkušnji vere Božjega ljudstva in nosijo pečat presežnega pomena. S tega vidika naznanjajo obzorje in nas vabijo, da z zaupanjem delamo nadaljnje korake za poglobitev prakse sinodalne razsežnosti Cerkve. **Iz prve faze sinode izhaja zavedanje, da je treba krajevno Cerkev³ jemati kot privilegirano referenčno točko, kot teološki kraj, kjer krščeni konkretno doživljajo hojo skupaj.** To pa ne vodi v umik: nobena krajevna Cerkev namreč ne more živeti zunaj odnosov, ki jo povezujejo z vsemi drugimi, tudi s Cerkvijo v Rimu, ki ji je zaupana služba edinosti po službi njenega pastirja, ki je sklical celotno Cerkev v sinodo.

12. Ta osredotočenost na krajevne Cerkve zahteva, da upoštevamo raznolikost in različnost kultur, jezikov in načinov izražanja. Iste besede – pomislimo na primer na pojem avtoritete ali vodenja – imajo lahko na različnih jezikovnih in kulturnih območjih povsem različne odmeve in konotacije, zlasti še, če je izraz povezan z določenimi teoretičnimi ali ideološkimi pristopi. V *IL* si prizadevamo, da bi se izogibali ločevalni govorici, kajti upamo, da bo način izražanja pripomogel k boljšemu razumevanju med člani sinodalnega zbora, ki prihajajo iz različnih regij ali tradicij. Skupna referenca je lahko le vizija drugega vatikanskega koncila, ki izhaja iz katoliškega značaja Božjega ljudstva, zaradi katerega »posamezni deli [prinašajo] svoje darove drugim delom in vsej Cerkvi. Tako se celota in posamezni deli krepijo iz skupne medsebojne povezanosti vseh in v složnem prizadevanju za polnost edinosti [...] ne da bi to bilo v nasprotju s prvenstvom Petrovega sedeža, ki predseduje vesoljnemu zboru ljubezni, varuje zakonite raznoličnosti in hkrati skrbi, da to, kar je posebnega, niti malo ne škoduje edinosti, marveč ji služi« (C 13). Ta katoliškost se uresničuje v odnosu vzajemne notranje povezanosti med vesoljno Cerkvijo in krajevnimi Cerkvami, v katerih in iz katerih »sestoji ena in edina katoliška Cerkev« (C 23). Sinodalni proces, ki je v prvi fazi potekal v krajevnih Cerkvah, zdaj z dvema zasedanjema XVI. redne splošne škofovske sinode prihaja v drugo fazo.

Struktura besedila

13. Pričujoči *IL* je razdeljen v dva dela, ki ustrezata nalogam celinskih zborov (in s tem vsebini ustreznih sklepnih dokumentov). In sicer je najprej treba premisliti pot, prehojeno v prvi fazi, da bi ugotovili, kaj se je Cerkev na vsaki celini iz te izkušnje naučila glede lastnega uresničevanja sinodalne razsežnosti v službi poslanstva; nato je potrebno razločevati odmeve, ki so se v krajevnih Cerkvah na vsaki celini odprla v soočenju z *DCF*-jem, da bi nato določili prednostne naloge, na katerih naj se nadaljuje razločevanje na sinodalnem zboru.

14. **Razdelek A v *IL* z naslovom »Za sinodalno Cerkev«** poskuša zbrati sadove ponovnega razmisleka o prehojeni poti. Najprej **našteva vrsto temeljnih značilnosti ali razpoznavnih znakov sinodalne Cerkve. Nato ubesedi zavest, da sinodalno Cerkev zaznamuje tudi način ravnanja, ki smo ga v izkušnji prve faze prepoznali v t. i. duhovnem pogovoru.** Sinodalni zbor bo povabljen, da se odzove na sadove tega razmisleka, jih natančneje opiše in izpopolni. **Razdelek B z naslovom**

³ Izraz "krajevna Cerkev" tu pomeni tisto, kar Zakonik cerkvenega prava imenuje "delna Cerkev".

»Občestvo, poslanstvo, udeležba«⁴, v obliki vprašanja izraža tri prednostne naloge, ki se najmočneje kažejo pri delu vseh celin, in jih zboru daje v razločevanje. V službi dinamike zbora, zlasti dela po skupinah (*Circuli Minores*), je za vsako od teh treh prednostnih nalog predlaganih pet delovnih listov, ki omogočajo obravnavo z različnih vidikov.

15. Tri prednostne naloge v razdelku B, ki so bile oblikovane v ustreznih delovnih listih, zajemajo široke in zelo pomembne teme; mnoge od njih bi lahko bile same zase predmet cele sinode ali pa so to že bile. O njih so številni zapisi v Cerkvenih dokumentih. Med delom zbora jih ne bo mogoče obsežno obravnavati, predvsem pa ne neodvisno druge od druge. Namesto tega jih bo potrebno obravnavati izhajajoč iz njihove povezanosti z osnovno temo, namreč s temo sinodalne Cerkve. Na primer, ko se dokument sklicuje na nujno posvečanje pozornosti družinam in mladim, s tem ne namerava spodbujati nove obravnave družinske ali mladinske pastorale. Pač pa želi pomagati pri osredotočanju na to, kako izvajamo sklepe sinodalnih zborov iz let 2015 in 2018 ter poznejših posinodalnih apostolskih spodbud *Amoris laetitia* in *Christus vivit*. To je priložnost, da skupaj hodimo kot Cerkev, ki je sposobna sprejeti in spremljati ter po potrebi uvajati spremenjena pravila, strukture in postopke. Enako velja tudi za številna druga vprašanja, ki se pojavljajo v delovnem načrtu.

16. Od sinodalnega zbora in njegovih članov se zahteva, da **ohranjajo napetost med splošnim pogledom**, ki je značilen za vsebine iz Razdelka A, **in iskanjem konkretnih korakov, ki jih bo treba sprejeti**, k čemur vodi Razdelek B. Od tega bo odvisna uspešnost razločevanja sinodalnega zbora, katere naloga bo odpreti celotno Cerkev za sprejemanje glasu Svetega Duha. S tega vidika se zbor pri svojem delu lahko navdihuje ob zgradbi pastoralne konstitucije *Gaudium et spes*, ki je »sestavljena iz dveh delov«, različnih po značaju in usmeritvi, »vendar je enotna celota« (CS, opomba 1).

⁴ V Razdelku B navajamo razloge za nov vrstni red prvin v podnaslovu sinode: prim. št. 44 spodaj.

A. Za sinodalno Cerkev

Celostna izkušnja

»Različni so milostni darovi, Duh pa je isti. Različne so službe, Gospod pa je isti. Različna so dela, isti pa je Bog, ki dela vse v vseh. Vsakomur se daje razkritje Duha v korist vseh« (1 Kor 12,4-7).

17. Vsa pripovedovanja o prvi fazi so si edina v enem, in sicer v presenečenju, ki so ga izražali udeleženci ob tem, da so se znašli pred nečim novim, večjim od pričakovanega. **Sinodalni proces udeležencem ponuja priložnost za srečanje v veri, ki omogoča rast vezi z Gospodom, bratstva med ljudmi in ljubezni do Cerkve**, ne le na ravni posameznika, ampak vključuje in daje energijo celotni skupnosti. Izkustveno sprejemajo obzorje upanja, ki se odpira Cerkvi, vidijo jasno znamenje prisotnosti in delovanja Duha, ki jo skozi zgodovino vodi na njeni poti proti Kraljestvu (prim. C 5): **»protagonist sinode je Sveti Duh.«**⁵. Kolikor bolj je bilo sprejeto povabilo k skupni hoji, toliko bolj je sinoda postala pot, po kateri Božje ljudstvo napreduje navdušeno, a ne naivno. Odpori, težave in napetosti ne ostajajo prikriti ali skriti, temveč so prepoznani in poimenovani v pristnem dialogu, v katerem se pogovarjamo in poslušamo svobodno in iskreno. Sinodalni proces predstavlja prostor, v katerem postaja realno uresničljivo, da razna vprašanja obravnavamo na evangeljski način; to velja tudi za vprašanja, ki so pogosto zastavljena maščevalno ali za katera v življenju Cerkve danes pogrešamo prostor sprejemanja in razločevanja.

18. Tako abstrakten ali teoretičen pojem, kot je sinodalnost, se je začel utelešati v konkretni izkušnji. Iz poslušanja Božjega ljudstva izhaja postopno prilagajanje in razumevanje sinodalnosti, ki nastaja »od znotraj«, ki ne izhaja iz izrekanja nekakšnega načela, teorije ali formule, ampak iz pripravljenosti vstopiti v dinamičen proces konstruktivnega, spoštljivega in molitvenega govorjenja, poslušanja in dialoga. Temelj tega procesa je osebno in skupnostno sprejemanje nečesa, kar je hkrati dar in izziv: biti Cerkev sester in bratov v Kristusu, ki poslušajo drug drugega in ki jih Duh pri tem postopoma spreminja.

A 1. Značilna znamenja sinodalne Cerkve

19. V okviru tega celostnega razumevanja se pojavlja zavedanje o nekaterih značilnostih ali razlikovalnih znakih sinodalne Cerkve. To so skupna prepričanja, ob katerih se je treba skupaj ustaviti in razmisliti v luči nadaljnje poti, v kateri se bodo še bolj izpopolnila in pojasnila, začeni z delom, ki ga bo opravil sinodalni zbor.

20. Na vseh celinah se z veliko močjo pojavlja spoznanje, da **sinodalna Cerkev temelji na priznanju skupnega dostojanstva, ki izhaja iz krsta; ta vse tiste, ki ga prejmejo, naredi za Božje sinove in hčere, člane Božje družine, torej za brate in sestre v Kristusu, v katerih prebiva en Duh in ki so poslani, da bi izpolnjevali skupno poslanstvo**. V Pavlovem načinu izražanja smo »v enem Duhu ... bili namreč mi vsi krščeni v eno telo, naj bomo Judje ali Grki, sužnji ali svobodni, in vsi smo pili enega Duha« (1 Kor 12,13). Krst med člani Cerkve ustvarja resnično soodgovornost, ki se kaže v

⁵ FRANČIŠEK, *Trenutek premišljevanja za začetek sinodalnega procesa*, 9. oktober 2021.

udeležbi vseh s karizmami vsakogar pri poslanstvu in izgradnji cerkvene skupnosti. **Sinodalne Cerkve ne moremo razumeti, če ne v obzorju občestva, ki je vedno hkrati tudi poslanstvo oznanjevanja in udejanjanja evangelija v vseh razsežnostih človeškega bivanja.** Občestvo in poslanstvo se hranita v skupni udeležbi pri evharistiji, ki iz Cerkve napravlja telo, »združeno in spojeno« (Ef 4,16) v Kristusu, ki je sposobno skupaj hoditi naproti Kraljestvu.

21. V tej zavesti je zakoreninjena želja po tem, da bi bila **Cerkev vse bolj sinodalna tudi v ustanovah, strukturah in postopkih**; da bi predstavljala prostor, v katerem se skupno krstno dostojanstvo in soodgovornost v poslanstvu ne le potrjujeta, ampak tudi uresničujeta in izvajata. V tem prostoru se izvajanje oblasti v Cerkvi vrednoti kot dar in se vse bolj oblikuje kot »pravo služenje, ki se v Svetem pismu pomenljivo imenuje 'diakonia', to je strežništvo« (C 24), po vzoru Jezusa, ki se je sklonil, da bi učencem umil noge (prim. Jn 13,1-11).

22. **»Sinodalna Cerkev je Cerkev poslušanja«**⁶ – to zavedanje je sad sinodalnega potovanja, ki je poslušanje Duha; poslušamo Besedo, zgodovinske dogodke in drug drugega, tako posamezniki kot cerkvene skupnosti, tako v kraju ter narodu kot na celini in v svetu. Za mnoge je bilo veliko presenečenje prav izkušnja, da jim je skupnost prisluhnila, v nekaterih primerih prvič; doživeli so potrditev lastne vrednosti, ki priča o Očetovi ljubezni do vsakega sina in hčere. Poslušanje, ki ga dajemo in sprejemamo, ni le funkcionalno, ima teološko in cerkveno globino, po zgledu Jezusa, ki je poslušal ljudi, katere je srečal. Ta slog poslušanja zaznamuje in preoblikuje odnose, ki jih krščanska skupnost vzpostavlja med svojimi člani, z drugimi verskimi skupnostmi in z družbo kot celoto, zlasti s tistimi, katerih glas je najpogosteje prezrt.

23. **Sinodalna Cerkev kot Cerkev, ki posluša, želi biti ponižna in se zaveda, da mora prositi za odpuščanje in da se mora še veliko naučiti.** V nekaterih dokumentih, zbranih v prvi fazi, je bilo zapisano, da je sinodalno potovanje spokorno dejanje, saj se zavedamo, da nismo vedno živeli konstitutivne sinodalne razsežnosti cerkvene skupnosti. Današnji obraz Cerkve je zaznamovan z resno krizo zaupanja in verodostojnosti. V mnogih okoljih so krize, povezane s spolnimi in gospodarskimi zlorabami, pa z zlorabami oblasti in vesti, Cerkev prisilile k zahtevnemu izpraševanju vesti, »da po delovanju Svetega Duha ne neha sebe obnavljati« (C 9) na poti kesanja in spreobrnjenja, ki odpira poti sprave, ozdravljenja in pravičnosti.

24. **Sinodalna Cerkev je Cerkev srečanja in dialoga.** Na poti, ki smo jo prehodili, to s posebno močjo zadeva naše odnose z drugimi Cerkvami in cerkvenimi skupnostmi, s katerimi nas povezuje vez enega krsta. Duh, ki je »načelo edinosti Cerkve« (E 2), deluje v teh Cerkvah in cerkvenih skupnostih; vabi nas, naj se podamo na pot medsebojnega spoznavanja, izmenjave in graditve skupnega življenja. Na krajevni ravni je viden pomen tega, kar že izvajamo skupaj s člani drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti; zlasti kot skupno pričevanje v družbeno-kulturnih okoljih, ki so sovražna vse do preganjanja – to je ekumenizem mučeništva –, in odgovori, ki jih dajemo spričo ekološke krize. Povsod se v skladu z učenjem drugega vatikanskega koncila pojavlja želja po poglobitvi ekumenske poti. Pristno sinodalna Cerkev ne more ne vključevati vseh, ki si delijo en sam krst.

25. **Sinodalna Cerkev je poklicana, da uresničuje kulturo srečanja in dialoga z verniki drugih religij ter s kulturami in družbami, v katere je vpeta, predvsem pa v razlikah, ki so prisotne v Cerkvi sami.** Ta Cerkev **se ne boji raznolikosti, ki jo nosi v sebi, ampak jo ceni, ne da bi jo silila v uniformnost.** Sinodalni proces je bil priložnost, da se začnemo učiti, kaj pomeni živeti edinstvo v različnosti,

⁶ FRANČIŠEK, *Govor ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, 17. oktober 2015.

stvarnost, ki jo je treba še naprej raziskovati v zaupanju, da bo pot z napredovanjem postala jasnejša. Zato **sinodalna Cerkev spodbuja prehod od »jaz« k »mi«**, saj predstavlja prostor, v katerem odmeva klic biti člani telesa, ki ceni raznolikost, a ga v edinosti ustvarja en sam Duh. Duh je tisti, ki nas spodbuja, da prisluhnemo Gospodu in se mu odzovemo kot ljudstvo, ki služi enemu poslanstvu oznanjevanja odrešenja, ki ga Bog ponuja v Jezusu Kristusu, vsem ljudem. To se dogaja v najrazličnejših okoljih: od nikogar se ne zahteva, da bi zapustil svoje, temveč da bi ga razumel in se v njem globlje utelesil. Če se po izkušnji prve faze vrnemo k tej viziji, se sinodalnost najprej kaže kot dinamika, ki oživlja konkretna krajevna občestva. Ko ta dinamika prehaja na bolj univerzalno raven, v gibanju pristne katoliškosti zajema vse razsežnosti in resničnosti Cerkve.

26. Sinodalnost, ki obstaja v različnih kontekstih in kulturah, se že od svojih začetkov kaže kot konstitutivna razsežnost Cerkve, čeprav se še vedno uresničuje na poti. Pravzaprav teži k temu, da bi se izvajala še bolj polno kot radikalen poziv, namenjen vsem, k spreobrnjenju, spremembi, molitvi in delovanju. V tem smislu je **sinodalna Cerkev odprta, gostoljubna in sprejema vse**. Ni meje, ki je to gibanje Duha ne bi bilo zmožno prestopiti, da bi vse pritegnilo v svojo dinamiko. Radikalna narava krščanstva ni privilegij nekaterih posebnih poklicanosti, ampak je klic k izgradnji skupnosti, ki živi in pričuje o drugačnem načinu razumevanja odnosa med Božjimi hčerami in sinovi; skupnosti, ki uteleša resnico ljubezni, ki temelji na darovanju in zastonjskosti. Gre torej za radikalni klic, da skupaj sinodalno gradimo privlačno in konkretno Cerkev. Da zgradimo Cerkev, ki gre ven k ljudem in Cerkev, v kateri se vsi počutijo dobrodošli.

27. Hkrati se **sinodalna Cerkev iskreno in neustrašno sooča s pozivom k globljemu razumevanju odnosa med ljubeznijo in resnico** v skladu s povabilom svetega Pavla: »Pač pa živimo iz resnice v ljubezni, da bomo v vsem rastle vanj, ki je glava, Kristus. Iz njega dobiva rast celotno telo, združeno in spojeno z njim, ob sodelovanju celotnega veziva, po delovanju, v skladu z mero slehernega dela, tako da omogoča rast telesa in gradi samo sebe v ljubezni« (Ef 4,15-16). Za pristno vključevanje vseh je torej treba vstopiti v Kristusovo skrivnost, se pustiti oblikovati in preoblikovati načinu, kakor je on živel odnos med ljubeznijo in resnico.

28. **Za sinodalno Cerkev je značilno, da je sposobna obvladovati napetosti, ne da bi jo te razdrobile**; da jih doživlja kot spodbudo k poglobljanju razumevanja in doživljanja občestva, poslanstva in udeležbe. Sinodalnost je privilegirani način spreobrnjenja, saj ponovno vzpostavlja Cerkev v edinosti; ozdravlja njene rane in v spravi umirja njen spomin; sprejema razlike, ki jih nosi, in jo odrešuje gnojnih razhajanj ter ji tako omogoča, da v polnosti uteleša svojo poklicanost biti »v Kristusu nekak zakrament, to je znamenje in orodje za notranjo zvezo z Bogom in za edinstvo vsega človeškega rodu« (C 1). Pristno poslušanje in sposobnost za iskanje načinov, kako še naprej hoditi skupaj onkraj razdrobljenosti in polarizacije, sta nujna, da bi Cerkev ostala živa in vitalna ter da bi bila močno znamenje za kulturo našega časa.

29. **Če skušamo hoditi skupaj, smo v stiku z zdravim nemirom nepopolnosti**, z zavestjo, da še vedno obstaja veliko stvari, ki jih ne moremo nositi (prim. Jn 16,12). To ni problem, ki ga je treba rešiti, ampak dar, ki ga je treba gojiti: soočeni smo z neizčrpno in sveto Božjo skrivnostjo in na svojem romanju proti Kraljestvu moramo ostati odprti za njena presenečenja (prim. C 8). To velja tudi za vprašanja, ki jih je razkril sinodalni proces. V njem se kot prvi korak zahteva poslušanje in pozornost, ne pa hitenje in ponujanje takojšnje rešitve.

30. Nošenje teže teh vprašanj ni osebno breme tistih, ki so nosilci določenih vlog in tvegajo, da se bodo pod bremenom zrušili, ampak naloga celotne skupnosti, katere odnosno in zakramentalno življenje je pogosto najučinkovitejši takojšnji odgovor. Zato se **sinodalna Cerkev nenehno hrani v**

skrivnosti, ki jo obhaja v bogoslužju, »vrhuncu, h kateremu teži delovanje Cerkve, in [...] viru, iz katerega izhaja vsa njena moč« (B 10), zlasti v evharistiji.

31. Ko premagamo tesnobo zaradi omejenosti, takrat postaneta neizogibna nepopolnost sinodalne Cerkve in pripravljenost njenih članov, da sprejmejo svojo ranljivost, prostor za delovanje Duha, ki nas vabi, da prepoznamo znamenja njegove navzočnosti. Zato je **sinodalna Cerkev tudi Cerkev razločevanja** v vsem bogastvu pomenov, ki jih ta izraz dobiva in ki jih poudarjajo različne duhovne tradicije. Prva faza je Božjemu ljudstvu omogočila, da je s prakso pogovora v Duhu začelo doživljati okus za razločevanje. S pozornim vzajemnim poslušanjem življenjskih izkušenj rastemo v medsebojnem spoštovanju in začenjamo prepoznavati gibanje Božjega Duha v življenju drugih in v svojem lastnem življenju. Na ta način začenjamo biti bolj pozorni na to, »kaj govori Duh Cerkvam« (Raz 2,7), v zavezi in upanju, da bomo postali Cerkev, ki bo vedno bolj sposobna sprejemati preroške odločitve, ki so sad vodstva Svetega Duha.

A 2. Pot naprej za sinodalno Cerkev: pogovor v Duhu

32. Po vseh celinah je mogoče spoznati, kako plodna je bila metoda, imenovana »pogovor v Duhu«, sprejeta v prvi fazi in v nekaterih dokumentih poimenovana tudi »duhovni pogovor« ali »sinodalna metoda« (glej sliko spodaj).

33. V etimološkem smislu izraz »pogovor« ne pomeni splošne izmenjave idej, temveč dinamiko, v kateri izgovorjena in poslušana beseda ustvarja poznavanje, kar udeležencem omogoča, da postanejo bližnji drug drugemu. Specifikacija »v Duhu« opredeljuje pristinega protagonista: želja tistih, ki se pogovarjajo, teži k poslušanju Njegovega glasu; v molitvi se odpira svobodnemu delovanju tistega, ki kakor veter veje, koder hoče (prim. Jn 3,8). Pogovor med brati in sestrami v veri postopoma odpira prostor za skupno poslušanje glasu Duha. Ni pa pogovor v Duhu, če ni koraka naprej v točno določeni, pogosto nepričakovani smeri, ki kaže na konkretno delovanje.

34. V krajevnih Cerkvah, ki so ga izvajale v prvi fazi, so **pogovor v Duhu »odkrili« kot vzdušje, ki omogoča izmenjavo življenjskih izkušenj, in kot prostor za razločevanje v sinodalni Cerkvi.** V sklepnih dokumentih celinskih zborov je opisan kot binkoštni trenutek, kot priložnost, da izkusimo, kaj pomeni biti Cerkev in preidemo od poslušanja bratov in sester v Kristusu k poslušanju Duha, ki je pristni protagonist ter od njega sprejmemo poslanstvo. Hkrati s to metodo milost Besede in zakramentov postane občutena in preobražajoča resničnost; ta se uresničuje in potrjuje pobudo, s katero Gospod Jezus postaja navzoč in dejaven v Cerkvi; Kristus nas pošilja v poslanstvo in nas zbira okoli sebe, da bi se v Svetem Duhu zahvaljevali in slavili Očeta. Zato z vseh celin prihaja prošnja, da bi ta metoda vedno bolj oživljala in dopolnjevala vsakdanje življenje Cerkva.

35. Pogovor v Duhu je del dolge tradicije cerkvenega razločevanja, ki ima mnogo metod in pristopov. Poudariti je treba njegovo izvrstno misijonarsko vrednost. Ta duhovna praksa nam omogoča prehod od »jaz« k »mi«: ne izgublja izpred oči oziroma ne briše osebne razsežnosti »jaz«-a, ampak jo prepozna in jo vključi v razsežnost skupnosti. Na ta način postaneta prevzemanje besede in poslušanje udeležencev bogoslužje in molitev, v kateri je Gospod navzoč in nas priteguje k vedno pristnejšim oblikam občestva in razločevanja.

36. V Novi zavezi so številni primeri takšnega načina pogovora. **Paradigmatično je poročilo o srečanju vstalega Gospoda z učencema na poti v Emavs** (prim. Lk 24,13-35 in razlago v CV 237). Kot dobro kaže njuna izkušnja, pogovor v Duhu gradi občestvo in prebuja misijonarski dinamizem: oba se namreč vrmeta v skupnost, ki sta jo zapustila, da bi delila velikonočno oznanilo, da je Gospod vstal.

37. Konkretno **lahko pogovor v Duhu opišemo kot skupno molitev v smeri skupnega razločevanja**, na katero se udeleženci pripravijo z osebnim razmišljanjem in meditacijo. Drug drugemu podarijo premišljeno besedo, ki jo hrani molitev, in ne mnenja, ki ga improvizirajo na kraju samem. **Dinamika med udeleženci izraža tri temeljne korake. Prvi je posvečen temu, da vsaka oseba spregovori** in izhaja iz lastne izkušnje, ki jo je v času priprave razbirala v molitvi. Ostali poslušajo z zavestjo, da lahko vsak od njih ponudi dragocen prispevek, ne da bi se spuščali v debate ali razprave.

38. Tišina in molitev pomagata pripraviti naslednji korak, v katerem je vsak človek povabljen, da v sebi odpre prostor za druge in za Drugega. Vsak v skupini ima možnost, da ponovno spregovori; ne zato, da bi se odzval in nasprotoval slišnemu ter potrjeval lastno stališče, ampak da izrazi, kaj se je med poslušanjem najgloblje dotaknilo njegovega srca in kaj ga najbolj izziva. **Sledi, ki jih poslušanje sester in bratov ustvarja v notranjosti vsakega posameznika, so govorica, po kateri zazveni glas Svetega Duha**; bolj ko se je vsakdo hranil z meditacijo Besede in zakramentov ter rasel v poznavanju Gospoda, bolj bo znal prepoznati zvok njegovega glasu (prim. Jn 10,14.27); to pa tudi ob pomoči cerkvenega učiteljstva in teologije. Bolj kot bodo udeleženci znali biti pozorni na to, kar govori Duh, bolj bodo rasli v skupnem čutenju, odprtem za poslanstvo.

39. Tretji korak, spet v ozračju molitve in pod vodstvom Svetega Duha, je **opredelitev ključnih točk, ki so se pojavile, in oblikovanje soglasja o sadovih skupnega dela**, za katerega vsakdo meni, da odgovarja opravljenemu procesu in se torej v njem počuti zastopanega. Ni dovolj pripraviti poročilo, v katerem so navedene najpogosteje omenjene točke, ampak je potrebno razločevanje, ki je pozorno tudi na obrobne in preroške glasove ter ne spregleda pomena vsebin, glede katerih se pojavljajo nesoglasja. Gospod je vogelni kamen, ki bo omogočil, da bo »ogrodje« stalo, Duh, mojster harmonije, pa bo pomagal preiti iz zmede v simfonijo.

40. Potovanje se sklone z molitvijo, s katero slavimo Boga in izrazimo zahvalo za to izkustvo. »Če torej živimo takšno »mistiko«, s katero se približujemo ljudem in iščemo njihov blagor, razširjamo svojo notranjost, da bi prejeli najlepša Gospodova darila. **Vsakič ko človeka srečamo z ljubeznijo, bomo zmožni odkriti nekaj novega o Bogu**. Vsakič ko odpremo svoje oči, da bi spoznali drugega, bo naša vera še bolj razsvetljena, da bi spoznala Boga« (EG 272). To je na kratko dar, ki ga prejmejo tisti, ki se pustijo vključiti v pogovor v Duhu.

41. V konkretnih situacijah nikoli ni mogoče slediti tej shemi togo in suženjsko, ampak jo je treba vedno znova prilagajati. Včasih je treba dati prednost temu, da vsakdo spregovori in prisluhne drugim; spet v drugih okoliščinah je treba izpostaviti povezave med različnimi perspektivami in poiskati tisto, kar povzroča, da »srce v prsah gori« (prim. Lk 24,32); še drugikrat je treba jasno izraziti soglasje in skupaj določiti smer, v katero čutimo, da nas kliče Duh. Toda poleg ustreznih konkretnih prilagoditev sta in ostajata namen in dinamika, ki združujeta te tri korake, značilna za delovanje sinodalne Cerkve.

42. Ob upoštevanju pomena pogovora v Duhu za oživljanje izkušnje sinodalne Cerkve je **usposabljanje v izvajanju te metode, zlasti za moderatorje, ki spremljajo skupnost pri njenem izvajanju, prednostna naloga na vseh ravneh cerkvenega življenja** in za vse krščene, začenši z duhovniki, ter v duhu soodgovornosti in odprtosti za različne cerkvene poklice. Vzgoja za pogovor v Duhu je vzgoja za sinodalno Cerkev.

Pogovor v Duhu

Dinamika razločevanja v sinodalni Cerkvi

Tihota in uvodna molitev.
Prisluhnemo Božji besedi.

» Spregovorimo in prisluhnemo«

Vsakdo spregovori o lastnem izkustvu in molitvi; pozorno prisluhne besedam drugih.

OSEBNA PRIPRAVA

Vsak se izroči Očetu, se v molitvi pogovarja z Gospodom Jezusom in vstopi v poslušanje Svetega Duha. V tej molitveni drži pripravi svoj odgovor o določeni temi, o kateri poteka razločevanje.

Tihota in molitev.

»Prostor za druge in za Drugega«

Vsak izhaja iz tega, kar so povedali drugi, in deli, kar je v njem najbolj zazvenelo ali kar je v njem prebudilo najmočnejši odpor. Pri tem ga vodi Sveti Duh: »Kdaj mi je med poslušanjem srce zagorelo v prsih?«

Tihota in molitev.

»Skupaj gradimo«

V pogovoru o vsem, kar je bilo izrečeno v prejšnjih krogih, razločujemo in zbiramo sad pogovora v Duhu: prepoznavamo slutnje in ujemanje; ugotavljamo, kje so nesoglasja, ovire in nova vprašanja; dopuščamo, da se pojavijo misli, ki so preroške. Pomembno je, da se v tem delu vsak prepozna. »V katere korake nas Sveti Duh kliče, da jih naredimo skupaj?«

Zaključek: Molitev zahvale

B. Občestvo, poslanstvo, udeležba

Tri prednostna vprašanja za sinodalno Cerkev

»Kajti kakor imamo v enem telesu mnogo delov, ti deli pa nimajo vsi istega delovanja, tako smo tudi mi, čeprav nas je več, eno telo v Kristusu, posamezni pa smo si deli med seboj« (Rim 12,4-5).

43. Med sadovi prve faze našega dela, ki so bili doseženi tudi zaradi pravkar opisanega načina ravnanja, zlasti v času celinskih zborov, je opredelitev treh prednostnih nalog, ki jih predlagamo v razločevanje sinodalnemu zboru oktobra 2023. Gre za izzive, s katerimi se mora meriti celotna Cerkev, da bi naredila korak naprej in rasla v svoji sinodalni biti na vseh ravneh in z različnih vidikov. Naloge bo potrebno obravnavati z vidika teologije in kanonskega prava, pa tudi z vidika pastorale in duhovnosti. Postavljajo vprašanja tako škofijskim načrtovanjem kakor tudi vsakodnevnim odločitvam in življenjskemu slogu vsakega člana Božjega ljudstva. Izzivi so pristno sinodalni, saj njihovo obravnavanje zahteva skupno hojo, da gremo naprej kot ljudstvo z vsemi sestavnimi deli. Tri prednostne naloge so ponazorjene v povezavi s tremi ključnimi besedami sinode: občestvo, poslanstvo, udeležba. Pri tem gre za izbiro, saj želimo, da bi bila predstavitev poenostavljena, vendar hkrati tvegamo, da bi te ključne besede razumeli kot posamezne »stebre«, neodvisne drug od drugega. V resnici pa se v življenju sinodalne Cerkve občestvo, poslanstvo in udeležba medsebojno napajajo in podpirajo. Vedno jih je treba razumeti in predstavljati v ključu povezovanja.

44. Pri spremenjenem vrstnem redu teh treh pojmov poslanstvo stoji na osrednjem mestu. Do te spremembe je prišlo ob zavedanju o povezavah, ki jih združujejo. Ta sprememba je dozorela v prvi fazi sinode. Zlasti **občestvo in poslanstvo sta prepletena in se zrcalita**, kot je učil že sveti Janez Pavel II: »Občestvo in poslanstvo sta med seboj globoko povezana. Prešinjata se in se med seboj pogojujeta. Tako je občestvo izvir in hkrati sad poslanstva.« (CL 32, povzeto po PE I,4). Povabljeni smo, da presežemo dualistično pojmovanje, po katerem so notranji odnosi cerkvene skupnosti domena občestva, medtem ko gre pri poslanstvu za zagon *ad extra*, navzven. Prva faza je namesto tega poudarila, kako je občestvo pogoj za verodostojnost oznanjevanja in s tem obnovila misel XV. rednega splošnega zasedanja škofovske sinode o *mladih, veri in poklicnem razločevanju*.⁷ Hkrati se vse bolj zavedamo, da je misijonska usmeritev edino evangeljsko utemeljeno merilo za notranjo organizacijo krščanske skupnosti, za razdelitev vlog in nalog ter za upravljanje njenih ustanov in struktur. **Udeležbo razumemo v odnosu do občestva in poslanstva, zato jo je mogoče obravnavati šele kot tretjo, za drugima dvema.** Po eni strani gre za službo konkretnosti; pozornost do postopkov, pravil, struktur in ustanov omogoča, da se poslanstvo utrjuje skozi čas, in občestvenosti odvzame čustveno neformalnost. Po drugi strani pa dobi ciljno usmeritev in dinamiko, ki mu omogočata, da se izogne situacijam v katerih posamezniki zahtevajo zgolj lastne pravice, kar bi se neizogibno končalo z razdrobitvijo, namesto da bi združevalo.

45. Za pomoč pri pripravi in strukturiranju dela sinodalnega zbora je za vsako prednostno nalogo pripravljenih pet delovnih listov, ki jih najdemo na koncu tega poglavja. Vsak od njih predstavlja

⁷ V 128. točki sklepne dokumenta je na primer zapisano: "Zato ni dovolj, da imamo strukture, če se v njih ne razvijejo pristni odnosi; kakovost teh odnosov je pravzaprav tista, ki evangelizira".

izhodišče za obravnavo prednostne naloge, s katero je povezan; na ta način jo je mogoče obravnavati z različnih, a dopolnjujočih se strani, v povezavi z raznolikimi vidiki življenja Cerkve, ki so se odprli pri delu celinskih zborov. Vsekakor pa naslednjih treh odstavkov, ki jim ustrezajo tri skupine delovnih listov, ni mogoče brati kot vzporedna, med seboj nepovezana besedila. So bolj kot žarki svetlobe, ki z različnih točk osvetljujejo isto resničnost, to je sinodalno življenje Cerkve, in se nenehno prepletajo, vodijo drug k drugemu ter vabijo, da rastemo v sinodalnosti.

B 1. Občestvo, ki izžareva. Kako smo lahko bolj popolno znamenje in orodje združenja z Bogom in edinosti človeškega rodu?

46. Občestvo ni sociološko zbiranje članov identitetne skupine, ampak je predvsem dar troedinega Boga in hkrati nikoli izčrpana naloga, ko gradimo tisti »mi« Božjega ljudstva. Kot smo izkusili na celinskih zborih, se v njem prepletata vertikalna razsežnost, ki jo *Dogmatična konstitucija o Cerkvi* imenuje »notranjo zvezo z Bogom«, in horizontalna razsežnost, »edinost vsega človeškega rodu«, v močni eshatološki dinamiki: občestvo je pot, na kateri smo poklicani rasti, »dokler vsi ne pridemo do edinosti vere in do spoznanja Božjega Sina, do popolnega človeka, do mere doraslosti Kristusove polnosti« (Ef 4,13).

47. Tega trenutka smo vnaprej deležni v bogoslužju, se pravi v kraju, kjer Cerkev na svoji zemeljski poti doživlja občestvo, ga hrani in gradi. Če namreč »liturgija [...] najbolj pomaga, da življenje vernikov predstavlja in drugim razodeva Kristusovo skrivnost in pravo naravo Cerkve« (B 2), se moramo ozreti prav nanjo, da bi razumeli, kaj je sinodalno življenje Cerkve. Predvsem **v liturgičnem delovanju, zlasti pri obhajanju evharistije, Cerkev vsak dan doživlja radikalno edinost v isti molitvi**, a v različnosti jezikov in obredov: to je sinodalno gledano temeljna točka. S tega vidika je raznolikost obredov v eni katoliški Cerkvi pristen blagoslov, ki ga je treba varovati in spodbujati, kar so večkrat doživeli tudi udeleženci celinskih zborov.

48. Sinodalnega zbora ne moremo razumeti, kot da je predstavniško in zakonodajno telo po analogiji s parlamentom in njemu lastno dinamiko oblikovanja večine. Bolj smo poklicani, da jo razumemo po analogiji z bogoslužnim zborom. Starodavno izročilo nam govori, da se sinoda praznuje. Začnemo jo s klicanjem Svetega Duha, nadaljujemo z izpovedovanjem vere in se dokopljemo do skupnih določil za zagotovitev ali ponovno vzpostavitev cerkvenega občestva. V sinodalnem zboru Kristus postaja navzoč in deluje, preoblikuje zgodovino in vsakodnevne dogodke, daje Duha, ki vodi Cerkev, da bi našla soglasje o tem, kako skupaj hoditi naproti Kraljestvu in pomagati človeštvu v smeri edinosti. Skupna hoja v poslušanju Besede ter bratov in sester, torej v iskanju Božje volje in v soglasju, vodi k zahvali Očetu po Sinu v enem Duhu. V sinodalnem zboru tisti, ki se zberejo v Kristusovem imenu, poslušajo njegovo Besedo, poslušajo drug drugega, razločujejo v poslušnosti Duhu, oznanjajo, kar so slišali, in to prepoznajajo kot luč za pot Cerkve.

49. S tega vidika sinodalno življenje ni strategija za organiziranje Cerkve, ampak izkušnja, da lahko najdemo edinost, ki zajema različnost, ne da bi jo izbrisala, saj temelji na združitvi z Bogom v izpovedovanju iste vere. Ta dinamika ima gonilno silo, ki sili k nenehnemu širjenju občestva; mora pa se sprijazniti s protislovji, omejitvami in ranami zgodovine.

50. Prvo prednostno vprašanje, ki je privrelo na plano v sinodalnem procesu, izhaja iz te točke: v konkretnosti naše zgodovinske stvarnosti se za ohranjanje in spodbujanje občestva zahteva, da sprejmemo nepopolnost, saj le tako lahko živimo edinost v različnosti (prim. 1 Kor 12). Zgodovina ustvarja delitve, ki povzročajo rane; te rane je treba zaceliti in potrebno je odpreti poti sprave. V tem kontekstu se sprašujemo, kako **v imenu evangelija razvijati vezi, premagovati okope in ograje ter**

graditi zavetišča in zaščite, pa tudi, koga zaščititi? Katere delitve so nezdrave? Kdaj postopnost omogoča pot do uresničenega občestva? Zdi se, da gre za teoretična vprašanja, vendar je njihova konkretnost zakoreninjena v vsakdanjem življenju krščanskih skupnosti, s katerimi smo se posvetovali v prvi fazi. Zadevajo vprašanje, ali obstajajo meje, do katerih smo pripravljeni sprejemati ljudi in skupine; kako vzpostavljati dialog s kulturami in religijami, ne da bi pri tem ogrozili svojo identiteto; in, po drugi strani, zadevajo odločenost biti glas tistih na robu in si prizadevati ter zatrjevati, da nihče ne sme biti zapostavljen. Pet delovnih listov, povezanih s to prednostno nalogo, poskuša ta vprašanja raziskati s petih dopolnjujočih se vidikov.

B 2. Soodgovornost pri poslanstvu. Kako deliti darove in naloge v službi evangelija?

51. »Cerkev je med svojim zemeljskim romanjem po svoji naravi misijonarska« (M 2). Poslanstvo je dinamično obzorje, s katerega je mogoče razumeti sinodalno Cerkev; poslanstvo ji daje težnjo k »ekstazi«, »ki pomeni iti ven [iz samega sebe] in iskati dobro drugih, do podaritve življenja« (CV 163; prim. tudi FT 88). To pomeni, da poslanstvo omogoča, da podoživimo binkošti: po prejemu Svetega Duha Peter z enajsterimi vstane in spregovori, da bi ljudem v Jeruzalemu oznanil umrlega in vstalega Jezusa (prim. Apd 2,14-36). Sinodalno življenje je ukoreninjeno v isti dinamiki: veliko pričevanj na ta način opisuje živo izkušnjo prve faze, še več pa je tistih, ki v neločljivo celoto povezujejo sinodalnost in poslanstvo.

52. V Cerkvi, ki se opredeljuje kot znamenje in orodje zedinjenja z Bogom in edinosti človeškega rodu (prim. C 1), se razprava o poslanstvu osredotoča na vprašanje, ali je znamenja prosojno in orodje učinkovito; brez tega bo vsako oznanjevanje naletelo na težave z verodostojnostjo. Poslanstvo ni trženje verskega izdelka, ampak gradnja skupnosti, v kateri odnosi presevajo Božjo ljubezen; na ta način samo življenje postaja oznanjevanje. V *Apostolskih delih* Petrovemu govoru takoj sledi opis življenja prve skupnosti, v kateri je vse postalo priložnost za občestvo (prim. 2,42-47): to jo je delalo privlačno.

53. V tem smislu **se prvo vprašanje o poslanstvu nanaša na to, kaj so člani krščanske skupnosti pripravljeni dati v skupnost; pri tem izhajamo iz nepreklicne izvirnosti vsakega posameznika** zaradi njegove neposredne povezanosti s Kristusom v krstu in naseljenosti z Duhom. Zato je prispevek vsakega krščanega dragocen in nepogrešljiv. Eden od razlogov za občutek začudenja, ki ga beležimo v prvi fazi, je povezan prav z možnostjo, da lahko prispevamo: »Ali lahko prav res kaj storim?« Hkrati je vsaka oseba povabljen, da sprejme svojo nepopolnost, to je zavedanje, da so za izvajanje poslanstva potrebni vsi, ali z drugimi besedami, da ima poslanstvo konstitutivno sinodalno razsežnost.

54. Zato se druga prednostna naloga, ki jo je prepoznala Cerkev, ki se prepoznava kot misijonarska in sinodalna, nanaša na to, kako ji resnično uspeva pridobiti prispevek vseh, vsakega z njegovimi darovi in nalogami, ceniti raznolikost karizem in povezati odnos med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi.⁸ Perspektiva poslanstva postavlja karizme in službe v obzorje tega, kar je skupno; na ta način varuje njihovo plodnost, ki pa je ogrožena, kadar karizme in službe postajajo pravice, ki upravičujejo izključevanje. **Misijonska sinodalna Cerkev se je dolžna vprašati, kako prepoznava in ceni prispevek, ki ga vsak krščeni lahko ponudi k poslanstvu,** ko izstopa iz sebe in skupaj z drugimi sodeluje pri nečem večjem. »Dejavno prispevati k skupnemu dobremu človeštva« (prim. CA 34) je neodtujljiva sestavina dostojanstva osebe tudi znotraj krščanske skupnosti. Prvi prispevek, ki ga lahko

⁸ Prim. KONGREGACIJA ZA NAUK VERE, Pismo *Iuvenescit Ecclesia*, 15. maj 2016, 13-18.

vsakdo da, je razločevanje znamenj časa (prim. GS 4), da bi misijonsko zavest ohranjali v skladu z dihom Duha. K temu razločevanju lahko prispevajo vsi pogledi, začeni s pogledom revnih in izključenih; hoditi skupaj z njimi ne pomeni le sprejemati njihove potrebe in trpljenje, ampak se od njih tudi učiti. To je način, kako priznati njihovo enako dostojanstvo, se izogniti pastem socialnega skrbništva in čim bolj predvideti logiko novega neba in nove zemlje, h katerima potujemo.

55. Delovni listi, ki se nanašajo na to prednostno nalogo, skušajo konkretizirati to temeljno vprašanje v zvezi s temami, kot so: priznavanje različnih poklicnosti, karizem in služb, spodbujanje krstnega dostojanstva žensk, vloga službenega duhovništva in zlasti služba škofa v misijonski sinodalni Cerкви.

B 3. Udeležba, odgovorne naloge in vodenje. Kakšni so procesi, strukture in institucije v misijonski sinodalni Cerкви?

56. »Obstaja nevarnost, da bi občestvo in poslanstvo ostala nekoliko abstraktna izraza, če se ne goji cerkvene prakse, ki izraža konkretnost sinodalnosti na vsakem koraku poti in delovanja ter spodbuja resnično udeležbo vseh in vsakega posameznika.«⁹ Te besede svetega očeta nam pomagajo postaviti pojem udeležbe v pravilen odnos do drugih dveh izrazov. Udeležba dodaja antropološko gostoto in velik pomen proceduralni razsežnosti, ki je v konkretnosti ne smemo podcenjevati: dejansko izraža skrb za razcvet človeškega, torej za humanizacijo odnosov, ki so v središču občestva in zavzetosti za poslanstvo. Varuje edinstvenost vsakega človeka in ga čuva, da prehod v »mi« ne bi absorbiral »jaz«-a v anonimnost neizrazite kolektivnosti, v abstraktnost pravic ali v podrejenost delovanju organizacije. Udeležba je v temelju izraz ustvarjalnosti in gojenja gostoljubnosti, sprejemanja in spodbujanja človeka v srcu poslanstva in občestva.

57. Iz omenjene skrbi za udeležbo v celostnem smislu izhaja tretja prednostna naloga, ki se je pokazala v celinski fazi. To je **vprašanje avtoritete, njenega pomena in načina izvajanja v sinodalni Cerкви. Zlasti še, ali se izvaja na način posvetnih parametrov ali na način služenja?** »Med vami pa naj ne bo tako« (Mt 20,26; prim. Mk 10,43), pravi Gospod, ki po umivanju nog učence opominja: »Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali tako, kakor sem jaz vam storil.« (Jn 13,15). Izraz »avtoriteta« v svojem izvoru označuje zmožnost, da človek raste, torej govori o zmožnosti služenja osebni izvornosti vsakega človeka; o podpori ustvarjalnosti, ne pa nadzora, ki jo blokira; o služenju gradnji človekove svobode, ne pa zanke, ki ga drži zvezanega. S tem vprašanjem je povezana tudi zaskrbljenost za konkretnost in kontinuiteto v času: **Kako lahko našim strukturam in ustanovam vtisnemo dinamiko misijonarske sinodalne Cerkve?**

58. Iz te pozornosti izhaja še en, prav tako konkreten, primer, ki je namenjen ohranjanju dinamike sodelovanja in soudeležnosti. To je vzgoja, formacija, ki je omenjena v vseh dokumentih prve faze. **Institucije in strukture dejansko niso dovolj, da bi Cerkev postala sinodalna: potrebni sta sinodalna kultura in duhovnost, ki ju oživlja želja po spreobrnjenju in vzdržuje ustrezna formacija,** kot je bilo poudarjeno na celinskih zborih in še pred tem v povzetkih krajevnih Cerkv. Potreba po formaciji ni omejena na posodabljanje vsebin, ampak ima celovit obseg, ki vpliva na vse sposobnosti in dispozicije osebe: na usmerjenost v poslanstvo; na sposobnost vzpostavljanja odnosov in gradnje skupnosti; na pripravljenost duhovno poslušati; na poznavanje osebnega in skupnostnega razločevanja; na potrpežljivost, vztrajnost in iskrenost.

⁹ FRANČIŠEK, *Ob začetku sinodalnega procesa*, 9. oktober 2021 [prev. Slovenska redakcija Radia Vatikan]

59. Formacija je nepogrešljivo sredstvo, po katerem bo sinodalni način delovanja postal pastoralni model za življenje in delovanje Cerkve. **Potrebujemo celostno formacijo, tako začetno kot stalno, za vse člane Božjega ljudstva.** Nobena krščena oseba se ne sme počutiti odrinjena od te zaveze, zato je treba v sinodalni način delovanja, namenjen vsem vernikom, vključiti ustrezne predloge za formacijo. Iz tega razloga mora torej, bolj ko je kdo poklican služiti Cerkvi, tudi bolj čutiti nujno potrebo po formaciji. To velja za škofe, duhovnike, diakone, posvečene moške in ženske ter vse, ki opravljajo razne službe. Vsi potrebujejo formacijo, da se obnovijo v načinu izvajanja oblasti in v procesih odločanja v sinodalnem ključu ter da se naučijo, kako v Duhu spremljati skupnostno razločevanje in pogovor. Kandidate za duhovništvo je treba usposobiti za sinodalni slog in miselnost. Spodbujanje kulture sinodalnosti pomeni prenoviti sedanji vzgojni načrt semenišč ter usposabljanje vzgojitelje in profesorje teologije; vzgojni načrt moraj bolj jasno in bolj odločno usmerjati v pripravo in usposabljanje za življenje v občestvu, poslanstvu in udeležbi. Vzgoja za sinodalno duhovnost je v središču prenove Cerkve.

60. Številni prispevki poudarjajo potrebo po **prenovi govorice, ki jo uporablja Cerkev**; bodisi v bogoslužju, pridiganju, katehezi, sakralni umetnosti, pa tudi v vseh oblikah komuniciranja, namenjenega vernikom in širši javnosti, vključno z novimi in starimi mediji. Ne da bi pri tem omrtvili ali okrnili globino skrivnosti, ki jo Cerkev oznanja, ali bogastvo njenega izročila, si mora prenova govorice prizadevati, da bi bili dostopni in privlačni za moške in ženske našega časa, ne pa ovira, ki jih odganja. Navdih svežine evangeljskega jezika, sposobnost inkulturacije, ki jo kaže zgodovina Cerkve, in obetavne izkušnje, ki že potekajo, tudi v digitalnem okolju, nas vabijo, da z zaupanjem in odločnostjo nadaljujemo nalogo, ki je ključnega pomena za učinkovitost oznanjevanja evangelija, kar je cilj, h kateremu stremi misijonarska sinodalna Cerkev.

Rim, 29. maj 2023

Spomin na blaženo Devico Marijo, Mater Cerkve

XVI. REDNI ZBOR
ŠKOFOVSKE SINODE

*ZA SINODALNO CERKEV:
OBČESTVO, UDELEŽBA, POSLANSTVO*

**DELOVNE POLE ZA
SINODALNI ZBOR**
(Prvo zasedanje – oktober 2023)

Uvod

Celotni Instrumentum laboris (*IL*) je »namenjen kot praktična pomoč pri izvedbi sinodalnega zbora oktobra 2023 in s tem za njegovo pripravo« (št. 10); to še posebej velja za tu predstavljene delovne pole. Pripravili so jih z namenom, da bi olajšali razločevanje o »treh prednostnih nalogah, ki so se najmočneje pokazale v delu vseh celin« (št. 14); da bi tako opredelili korake, h katerim nas kliče Sveti Duh, da bi rasli kot sinodalna Cerkev. Predstavitev delovnih pol, razlaga njihove strukture in napotki za njihovo uporabo pa terjajo, da jih najprej umestimo v dinamiko dela zbora.

Dinamika sinodalnega zasedanja

Sinodalni zbor bo obravnaval vprašanja, ki jih postavlja *IL*, izmenično na plenarnih zasedanjih (*Congregationes Generales*) in v delu po skupinah (zasedanja *Circuli Minores*), kot je določeno v 14. členu EC.

Na zasedanju se bodo teme obravnavale po vrstnem redu, ki ga predlaga *IL*. Začelo se bo s poglavjem A, ki nosi naslov »*Za sinodalno Cerkev. Celostna izkušnja*« (št. 17–42), da bi se bolje osredotočili na temeljne značilnosti sinodalne Cerkve; pri tem izhajamo iz skupne hoje, ki jo je Božje ljudstvo doživelo v teh dveh letih in je bila zbrana na podlagi dokumentov, ki so nastali v prvi fazi, to je v fazi razločevanja škofov. V tem delu naj bi se zbor gibal v celostni perspektivi in upošteval izkušnjo Božjega ljudstva bodisi kot celote bodisi v njeni raznovrstni sestavi.

Sinoda bo nato obravnavala tri prednostna vprašanja, ki so se pojavila v fazi posvetovanja in so predstavljena v poglavju B pričujočega *IL* (št. 43–60). Vsakemu prednostnemu vprašanju je namenjen eden od treh delov poglavja. Poglavje pa je na tri dele razdeljeno »v povezavi s tremi ključnimi besedami sinode: občestvo, poslanstvo, udeležba« (št. 43); kot vidimo, je vrstni red pojavljanja teh treh izrazov drugačen kot na začetku sinode; to je pojasnjeno v št. 44. Ta razčlenitev ustreza skupinam delovnih pol, ki so prav tako razdeljene v tri dele, od katerih vsak del nosi naslov ustreznega dela iz poglavja B, s čimer je izražena tudi povezanost med njimi:

- »B 1. Občestvo, ki izžareva. Kako biti bolj popolno znamenje in orodje zedinjenja z Bogom in edinosti človeškega rodu?« (št. 46–50);
- »B 2. Soodgovornost v poslanstvu. Kako si lahko razdelimo darove in naloge v službi evangelija?« (št. 51–55);
- »B 3. Udeležba, odgovornost in vodstvo. Kakšni procesi, strukture in institucije so potrebni v misijonski sinodalni Cerkvi?« (št. 56–60).

Vsaka skupina petih delovnih pol se navezuje na posamezno od teh treh prednostnih nalog. Vsaka delovna pola »predstavlja izhodišče za obravnavo prednostne naloge, s katero je povezana; na ta način se ji lahko približamo z več dopolnjujočih se perspektiv, v povezavi z raznimi vidiki življenja Cerkve, ki so postajali vidni v času zasedanj celinskih zborov« (št. 45).

Razporeditev gradiva v zaporedne korake pa seveda nikakor ne odpravlja dinamike, ki povezuje oba dela dokumenta. Izkušnja Božjega ljudstva, ki je celostno predstavljena v poglavju A, še naprej ostaja kot obzorje, znotraj katerega se umeščajo vprašanja, ki so postavljena v poglavju B in ki izhajajo iz te izkušnje. Prizadevanje zbora bo prav v tem, da »ohrani napetost med splošnim pogledom [...] in iskanjem konkretnih korakov, ki jih bo treba sprejeti« (št. 16). Koraki bodo dali konkretnost

in globino splošnemu pogledu, v zameno pa bodo od njega prejeli vizijo in povezanost; s tem se bomo zavarovali pred nevarnostjo, da se razpršimo in izgubimo v podrobnostih.

Zadnji del zbora bo posvečen pobiranju sadov; to je, oblikovali bomo poti, po katerih bomo še naprej hodili skupaj, nadaljevali z branjem izkušenj Božjega ljudstva in spodbujali potrebne poglobljene študije, predvsem teološke in kanonične, v pripravi na drugo zasedanje sinodalnega zbora oktobra 2024.

Na vsej poti bo zbor uporabljal ustrezno prilagojeno metodo pogovora v Duhu (prim. št. 32–42). Tako se bo ohranila povezanost s celotnim sinodalnim procesom (prim. slika spodaj); predvsem pa se bomo z neposrednim doživljanjem lahko bolje osredotočili na to, kako bi ta metoda lahko postala del običajnega življenja Cerkve in pripomoček za skupni način razločevanja Božje volje.

Kako uporabljati delovne pole

Delovne pole so zasnovane kot pripomoček za obravnavo treh prednostnih vprašanj določenih v poglavju B na zboru oktobra 2023. To niso deli v knjigi, ki jih beremo kar po vrsti, niti niso kratki samostojni eseji. Pole so namenjene »izvrševanju« in ne »branju«; vsebujejo gradivo za molitev in osebni razmislek v pripravi na pogovore v skupinah in na plenarno zasedanje. Mogoče jih bo uporabljati na srečanjih, ki bodo v sinodalnem slogu potekala na vseh ravneh cerkvenega življenja. Niso namenjene zaporednemu obravnavanju: vsaka se povezuje z določeno vsebino iz ustreznega poglavja B v *IL*; obravnavamo pa jo lahko tudi popolnoma neodvisno od vseh drugih.

Vse delovne pole imajo enako zgradbo. Začnejo se s kratko razlago vsebine, ki se navezuje na vprašanje, izraženo v naslovu in ki izhaja iz ugotovitev v prvi fazi. Sledi vprašanje za razločevanje. Nato je ponujen nekaj spoznanj, ki izražajo različne perspektive (teološko, pastoralno, kanonično itd.), razsežnosti in ravni (župnija, škofija itd.), predvsem pa nas vračajo nazaj med konkretne člane Božjega ljudstva, njihove karizme in službe ter vprašanja, ki so jih izrazili v fazi poslušanja. Obilne spodbude, ki so predlagane na vsakem listu, odgovarjajo na potrebo po tem, da ostajamo zvesti bogastvu in raznovrstnosti tega, kar je bilo zbrano na posvetovanju; a ne gre za vprašalnik, v katerem je na vsako vprašanje treba oblikovati odgovor. Nekatere spodbude bodo še posebej koristne v določenih regijah sveta, druge pa v posameznih pokrajinah. Vsakdo je povabljen, naj prednostno izbere tiste spodbude, za katere meni, da bogatijo izkušnjo »njegove ali njene« Cerkve in da jo more deliti; s tem bo prispeval k skupnemu delu.

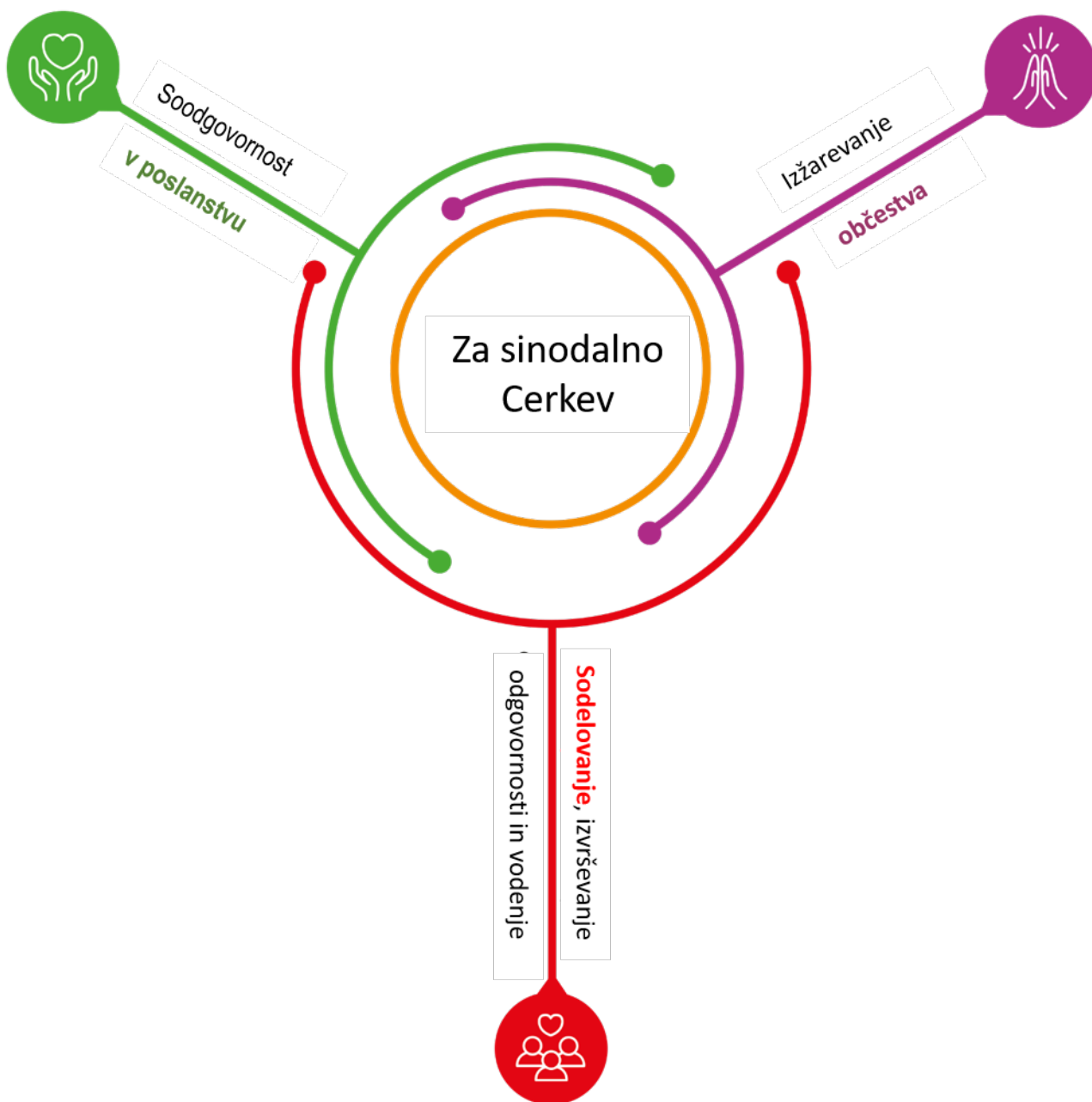
Vsak list se osredotoča na vprašanje, ki je navedeno v naslovu, pri čemer predpostavlja, da smo seznanjeni z referenčnim okvirom, katerega vsebina se niti ne ponavlja niti je izrecno ne navajamo. Predstavlja pa podlago za delo, skupaj z vsemi dokumenti, ki se nanašajo na posvetovalno fazo: »V pripravah na zasedanje so člani sinode povabljeni, da imajo kot orodja za svoje razločevanje v mislih tudi vse predhodne dokumente, zlasti PD in sklepne dokumente celinskih zborov, prav tako pa tudi prispevek digitalne sinode« (št. 9). Ne gre torej za to, da bi se dela lotili od začetka, temveč bomo nadaljevali pot, ki je že imela svoj začetek. Iz tega razloga, pa tudi zaradi meje, ki jo postavlja predvideni obseg zapisa, delovne pole ne ponujajo sistematične obravnave raznih vprašanj in ne obravnavajo vsega poglobljeno: dejstvo, da je sinodalni proces nekatere točke izpostavil kot prednostne, ne pomeni, da so druga vprašanja manj pomembna. Na podlagi posvetovanja z Božjim ljudstvom vprašanja, ki so predlagana v polah, predstavljajo vstopna mesta za konkretno obravnavanje osnovnega vprašanja, ki vodi in usmerja celoten proces: »Spodbuja in vodi nas temeljno vprašanje: Kako se danes na raznih ravneh (od krajevne do vesoljne) uresničuje ta 'skupna hoja', ki

Cerkvi omogoča, da oznanja evangelij v skladu z zaupanim ji poslanstvom; h katerim korakom nas vabi Sveti Duh, da bi rastle kot sinodalna Cerkev?» (PD 2).

Med delovnimi polami je, med različnimi deli, prav lahko najti stične točke in prekrivanja. Vendar ne gre za ponavljanje, saj je bilo pri pripravi osnutka upoštevano, da so delovne pole zasnovane tako, da se uporabljajo neodvisno druga od druge. Poleg tega pa je s tem poudarjena bogata mreža medsebojnih povezav med obravnavanimi temami.

Nekatera vprašanja, ki so se pojavila na posvetovanju z Božjim ljudstvom, se nanašajo na probleme, o katerih že obstaja teološki razmislek in besedila cerkvenega učiteljstva. Če se omejimo le na dva primera, naj omenimo sprejemanje razvezanih in ponovno poročenih, kar je že bilo predmet obravnave v posinodalni apostolski spodbudi *Amoris laetitia*, in vprašanje inkulturacije liturgije, ki je proučeno v navodilu *Varietates legitimae* (1994) Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov. Dejstva, da se o tovrstnih temah še naprej pojavljajo vprašanja, ne smemo prehitro izvreči; to mora biti predmet razločevanja, sinodalni zbor pa je za to privilegirano forum. Zlasti je treba raziskati dejanske ali domnevne ovire, ki so preprečile, da ni bilo mogoče uresničiti korakov, ki so bili predlagani v omenjenih dokumentih; ugotoviti moramo, kaj je še treba storiti, da bi se te ovire odstranile. Na primer, če je težava v pomanjkljivih informacijah, bo treba vložiti več truda v komuniciranje. Če pa je po drugi strani težko razumeti posledice dokumentov v konkretnih razmerah ali se prepoznati v tem, kar predlagajo, sinodalna pot lahko predstavlja ustrezen odgovor za bolj učinkovito prisvajanje vsebine s strani Božjega ljudstva. Drug primer, zaradi katerega se o že obravnavanih temah oblikujejo ponovna vprašanja, pa se nanaša na situacije, v katerih že prihaja do spremembe v stvarnosti ali do potrebe po »prebitju« milosti; prav sprememba, ki je na pohodu, pa zahteva, da se zopet vrnemo v spraševanje o zakladu vere in o živem izročilu Cerkve.

Na prvem zasedanju XVI. splošnega rednega zbora škofovske sinode bo težko oblikovati dokončne smernice za številne izmed vseh teh tem. Zato se je sveti oče odločil, da bo sinodalni zbor potekal v dveh zasedanjih. Cilj prvega zasedanja bo predvsem, da načrtamo poti poglobljenega preučevanja, ki ga je treba izvesti v sinodalnem slogu. Potrebno bo navesti subjekte, ki jih bomo vključili. Prav tako bo potrebno povedati, na kakšen način bomo zbirali sadove; s tem bomo pomagali, da bo razločevanje prišlo do sklepa na drugem zasedanju oktobra 2024. Na njem bodo pripravljene konkretni predlogi za rast sinodalne Cerkve. Ti predlogi bodo predstavljeni svetemu očetu.

B 1. Izžarevanje občestva

*Kako biti bolj popolno znamenje in orodje
združitve z Bogom in edinosti človeškega rodu?*

B 1.1 Kako dobrodelno služenje, zavzetost za pravičnost in skrb za skupni dom krepijo občestvo v sinodalni Cerkvi?

Celinski zbori so nakazali več smeri za rast v misijonsko sinodalno Cerkev:

a) v sinodalni Cerkvi imajo osrednje mesto revni, v prvotnem pomenu tisti, ki živijo v revščini in socialni izključenosti. So prejemniki oskrbe, predvsem pa prinašalci dobre novice, ki ji mora prisluhniti celotna skupnost: od njih se mora Cerkev marsikaj naučiti (prim. Lk 6,20; EG 198). Sinodalna Cerkev priznava in ceni njihovo osrednjo vlogo;

b) skrb za skupni dom kliče po skupnem delovanju. Za rešitev številnih problemov – kot so na primer podnebne spremembe – bo potrebno, da se v tem zavzame celotna človeška družina. Skrb za skupni dom je že zdaj prostor intenzivnih izkušenj srečevanja in sodelovanja s člani drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti, z verniki drugih religij ter z moškimi in ženskami dobre volje. V tej zavezanosti se od nas zahteva, da delujemo usklajeno na več ravneh: v katehezi in pastoralni animaciji, v spodbujanju dobrega življenjskega sloga, v upravljanju cerkvenega premoženja (nepremičnin in denarja);

c) migracijska gibanja so znamenje našega časa in »migranti so 'paradigma', ki osvetljuje naš čas.«¹⁰ Njihova navzočnost predstavlja poziv k skupni hoji, zlasti ko gre za katoliške vernike; vabi k ustvarjanju vezi s Cerkvami v državah, iz katerih prihajajo; predstavlja priložnost, da izkusimo raznolikost Cerkve, na primer prek diaspore vzhodnih katoliških Cerkva;

d) sinodalna Cerkev lahko v razdrobljenem in polariziranem svetu igra vlogo preroškega pričevanja, zlasti če so njeni člani zavezani sodelovanju z drugimi državljani pri gradnji skupnega dobrega. V krajih, ki jih zaznamujejo globoki konflikti, je v ta namen potrebno, da znamo biti dejavniki sprave in tvorci miru;

e) »vsak kristjan in vsaka skupnost sta poklicana, da sta Božje orodje za osvoboditev in podporo ubogih« (EG 187). To pomeni tudi, biti pripravljeni, da se v javnih razpravah zavzemamo v njihovo korist, da posojamo svoj glas njihovim vprašanjem, da obsojamo nepravičnost in diskriminacijo, da se izogibamo sodelovanju s tistimi, ki so za vse to odgovorni.

Vprašanje za razločevanje

Hoditi skupaj pomeni, da nikogar ne pustimo za seboj in da stopamo v korak s tistimi, ki se najbolj mučijo. Kako lahko rastemo v spodbujanju protagonizma najmanjših v Cerkvi in družbi?

¹⁰ XV. Splošni redni zbor škofovske sinode, *Mladi, vera in razločevanje poklicanosti. Sklepni dokument*, 27. oktober 2018, 25.

Predlogi za molitev in pripravljani razmislek

- 1) Dela pravičnosti in usmiljenja so oblika udeležbe pri Kristusovem poslanstvu. Vsaka krščena oseba je zato poklicana, da se angažira na tem področju. Kako to zavest prebuditi, gojiti in krepiti v krščanskih skupnostih?
- 2) Neenakosti, ki zaznamujejo sodobni svet, gredo tudi skozi telo Cerkve, saj ločujejo na primer Cerkve bogatih in revnih držav ali skupnosti najbogatejših in najrevnejših območij iste države. Katera orodja potrebujemo, da bi Cerkve hodile skupaj, onkraj neenakosti in doživljale pristno kroženje darov?
- 3) Kakšna so bila prizadevanja na sinodalni poti, da bi dali prostor glasu najrevnejših in vključili njihov prispevek? Kakšne izkušnje so naše Cerkve pridobile pri podpiranju revnih kot protagonistov v skupnosti? Kaj moramo storiti, da bi jih vedno bolj vključevali v našo skupno hojo; kako naj dopustimo, da postavijo izziv našemu delovanju, posebno tam, kjer jih premalo vključujemo v življenje cerkvene skupnosti?
- 4) Ali sprejemanje migrantov postaja za nas priložnost, da hodimo skupaj z ljudmi iz druge kulture, zlasti ko delimo z njimi tudi isto vero? Kakšen prostor imajo migrantske skupnosti v običajni pastoralni oskrbi? Kako je diaspora vzhodnih katoliških Cerkva ovrednotena kot priložnost za izkušnjo edinosti v različnosti? Kakšne vezi se vzpostavljajo med Cerkvami v državah, ki jih ljudje zapuščajo, in tistimi, v katere vstopajo?
- 5) Ali krščanska skupnost zna sodelovati z družbo kot celoto pri ustvarjanju skupnega dobrega ali pa se predstavlja kot subjekt, ki ga zanima obramba lastnih delnih interesov? Ali ji uspeva pričevati o tem, da je mogoče živeti v soglasju, ki presega politične polarizacije? Kako se usposablja za te naloge, katera orodja pri tem uporablja? Delo za skupno dobro zahteva oblikovanje zavezništev in koalicij: kakšna merila razločevanja si postavljamo v zvezi s tem? Kako skupnost spremlja svoje člane, ki se ukvarjajo s politiko?
- 6) Kakšne izkušnje *skrbi za skupni dom* smo imeli z ljudmi, skupinami in gibanji, ki niso del Katoliške cerkve? Česa smo se naučili? Do kam smo dospeli, kar se tiče usklajevanja med različnimi nivoji, na katerih se od nas zahteva, da delujemo v skrbi za skupni dom?
- 7) Srečanje z revnimi in odrinjenimi na rob družbe ter hoja z njimi se pogosto začne v trenutku, ko smo pripravljeni prisluhni njihovemu življenju. Ali je smiselno razmišljati o formalni potrditvi službe poslušanja in po drugi strani o spremljanju za tiste, ki prevzamejo to službo? Kako jih lahko sinodalna Cerkev oblikuje in podpira? V kakšni obliki bi Cerkev priznala in potrdila mnogovrstne načine zavzemanja za gradnjo pravične družbe in razne oblike skrbi za skupni dom, še posebno takrat, ko jih ljudje doživljajo kot odgovor na pristno poklicanost in ko so ustrezno strokovno usposobljeni?

B 1.2 Kako lahko sinodalna Cerkev uresniči obljubo, da se bosta »ljubezen in resnica srečali« (Ps 85,11)?

V raznih stopnjah prve faze je bilo osrednje vprašanje, kaj za krščansko skupnost konkretno pomenita dobrodošlica in spremljanje.

V DCF-ju govorimo o svetopisemski podobi razširjenega šotora (prim. Iz 54,2), da bi s to prisposodobom bolj jasno poudarili naslednje. Poklicani smo k temu, da smo skupnost, ki je dobro ukoreninjena in se zato lahko odpre drugim. Celinski zbori so na podlagi različnih občutljivosti predlagali še druge podobe, da bi z njimi še bolj izrazili to razsežnost sprejemanja, ki je del poslanstva Cerkve: Azija je ponudila podobo osebe, ki si sezuje čevlje, da bi prestopila prag, kot znamenje ponižnosti, da bi bila pripravljena srečati drugega in Boga; Oceanija je predlagala podobo čolna; Afrika je vztrajala pri podobi Cerkve kot Božje družine, ki je sposobna ponuditi pripadnost in sprejem vsem svojim članom v vsej njihovi raznovrstnosti.

Pod to raznolikostjo podob lahko zasledimo edinost, ki ima en sam namen: Cerkev po vsem svetu išče način, kako se bo obnovila v svojem poslanstvu kot gostoljubna skupnost; kako bo srečala Kristusa v tistih, ki jih sprejema; kako bo predstavljala znamenje njegove navzočnosti ter verodostojno oznanilo resnice evangelija v življenju vseh. Gre za globoko potrebo po tem, da Cerkev posnema Učitelja in Gospoda tudi v sposobnosti, da živi v navideznem paradoksu: »Pogumno oznanja pristno učenje, hkrati pa s pastoralnim in duhovnim spremljanjem pričuje o radikalnem vključevanju in sprejemanju« (DCF 30).

Na tej točki se je na sinodalni poti ponudila priložnost za temeljito, ponižno in iskreno soočenje. S presenečenjem smo odkrili, da vprašanja, ki izhajajo iz tega soočenja, sinodalna pot postavlja v perspektivo poslanstva. Pri tem pa ni ohromljena. Ima hrano za upanje, da bo sinoda spodbudila prenavo poslanstva in da bo pripomogla k popraviljanju razmerij v Cerkvi.

Skrb za pristno sprejemanje se izraža v več smereh, ki se med seboj zelo razlikujejo in ki se ne nahajajo na istih ravneh:

- a) v sklepnih dokumentih celinskih zborov so pogosto omenjeni tisti, ki se v Cerkvi ne počutijo sprejete, kot so razvezani in ponovno poročeni, ljudje v poligamnih zakonih ali osebe LGBTQ+;
- b) ugotavljajo tudi, kako se zaradi rasne, plemenske, etnične, razredne ali kastne diskriminacije, ki je prisotna tudi v Božjem ljudstvu, nekateri počutijo manj pomembni ali manj dobrodošli v skupnosti;
- c) obstajajo številne pripombe o tem, kako raznovrstne ovire, od čisto praktičnih fizičnih preprek pa vse do miselnih predsodkov, ustvarjajo razne oblike izključevanja invalidov; in to moramo odpraviti;
- d) pojavlja se tudi zaskrbljenost, da so prav revni, ki jim je Vesela novica namenjena v prvi vrsti, prepogosto na obrobju krščanskih skupnosti (npr. begunci, migranti in prebežniki, otroci z ulice, brezdomci, žrtve trgovine z ljudmi itd.);
- e) nazadnje dokumenti celinskih zborov ugotavljajo, da je treba ohranjati vez med sinodalnim spreobrnjenjem in skrbjo za žrtve in za ljudi, ki so znotraj Cerkve odrinjeni na rob; še posebej poudarjajo, da se je treba naučiti, kako bomo uresničevali pravičnost in da naj bo le-ta izraz sprejemanja tistih, ki so jih prizadeli člani Cerkve, zlasti žrtev in preživelih vseh oblik zlorab;
- f) poslušanje najbolj zapostavljenih je omenjeno kot način za rast v evangeljski ljubezni in pravičnosti.

Vprašanje za razločevanje

Kakšne korake lahko naredi sinodalna Cerkev, da bi vedno bolj posnemala svojega Učitelja in Gospoda, ki hodi z vsemi z brezpogojno ljubeznijo in oznanja polnost resnice evangelija?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) S kakšnim odnosom se približujemo svetu? Ali v njem prepoznavamo dobro in se hkrati zavežujemo, da bomo preroško grajali vse, kar nasprotuje dostojanstvu oseb, človeških skupnosti in stvarstva?
- 2) Kako lahko z razkrivanjem vzrokov zla postajamo preroški, ne da bi pri tem še bolj razdvajali naše skupnosti? Kako lahko postajamo Cerkev, ki ne skriva konfliktov in ki se ne boji nesoglasja?
- 3) Kako bi bližino in skrbnost v odnosih, ki sta jedro poslanstva Cerkve, lahko obnovili tako, da hodimo skupaj z ljudmi, namesto da govorimo o njih ali jim predavamo?
- 4) Kako lahko v skladu s posinodalno apostolsko spodbudo *Christus vivit* hodimo po poti skupaj z mladimi? Kako bo »prednostna izbira mladih« v središču naših pastoralnih strategij?
- 5) Kako lahko še naprej sprejemamo konkretne ukrepe, da bi žrtvam in preživelim zaradi spolnih, duhovnih, gospodarskih in vodstvenih zlorab kakor tudi zlorab vesti, ki so jih zagrešile osebe, ki so opravljale službo ali cerkveno nalogo, pomagali do pravice?
- 6) Kako lahko ustvarjamo prostore, v katerih bodo tisti, ki se počutijo prizadete s strani Cerkve in nezaželene v skupnosti, doživeli da so prepoznani, sprejeti, da jih ne obsojamo in da morejo svobodno postavljati svoja vprašanja? Kateri konkretni koraki so, v luči posinodalne apostolske spodbude *Amoris laetitia*, potrebni, da bi dosegli ljudi, ki se zaradi svoje čustvenosti in spolnosti počutijo izključene iz Cerkve (npr. razvezani in ponovno poročeni, ljudje v poligamnih zakonih, osebe LGBTQ+ itd.)
- 7) Kako smo lahko bolj odprti in prijazni do migrantov in beguncev, etničnih in kulturnih manjšin ter avtohtonih skupnosti, ki so že dolgo del Cerkve, a so pogosto na obrobju? Kako lahko pričujemo, da je njihova navzočnost dar?
- 8) Katere fizične in kulturne ovire moramo odpraviti, da se bodo invalidi lahko počutili kot polnopravni člani skupnosti?
- 9) Kako lahko poudarimo pomen prispevka starejših k življenju krščanske skupnosti in družbe?

B 1.3 Kako lahko raste dinamičen odnos izmenjave darov med Cerkvami?

Občestvo, h kateremu je Cerkev poklicana, je dinamičen odnos izmenjave darov, ki priča o presežni edinosti v različnosti. Eden najpomembnejših darov dosedanjega sinodalnega potovanja je ponovno odkritje, kakšno bogastvo se skriva v naši raznolikosti in kolikšne so globine naše medsebojne povezanosti. Raznolikost in medsebojna povezanost ne ogrožata, temveč zagotavljata okvir za globlje sprejemanje naše enotnosti stvarjenja, poklicanosti in usode.

Sinodalni proces smo na krajevni ravni Cerkve doživeli na živahen in navdušen način, še posebej takrat, ko so nam bile dane priložnosti za pogovor v Duhu. DCF si je prizadeval zajeti to vitalnost in hkrati naglasiti izredno zблиževanje vprašanj in tem, ki so se odprle v raznih kontekstih. Med celinskimi zbori smo raznovrstne vidike življenja Cerkve v raznih okoljih odkrili kot dragocen dar. Obenem so kontinenti vstopili v globlje razmerje z raznolikostjo, ki je značilna za njihove lastne regije. Sem spadajo razlike med sosedi znotraj celin, pa tudi raznovrstni izrazi katoliškosti v krajih, kjer si latinska in vzhodna Katoliška cerkev delita isto ozemlje, kar je pogosto posledica valov katoliških migracij in oblikovanja skupnosti v diaspori. Kot je ugotovil eden od celinskih zborov, smo se zelo konkretno izkusili kot »skupnost, ki je sestavljena iz raznih skupnosti«, pri čemer smo opazili tako darove, ki iz tega izhajajo kakor tudi napetosti, ki jih to lahko povzroča.

Ta srečanja so privedla do skupnih opažanj pa tudi do jasnih zahtev:

- a) želimo si, da bi v cerkvenem in teološkem pogovoru, v katerem pogosto prevladujejo latinski/zahodni glasovi, bolje slišali in prepoznali razna izročila posameznih regij in Cerkva. Dostojanstvo krščenih je v mnogih kontekstih priznано kot ključna skupna točka; za mnoge člane zlasti vzhodnih katoliških Cerkva je velikonočna skrivnost, ki jo obhajajo v zakramentih krščanske iniciacije, v središču razmišljanja o krščanski identiteti in sinodalni Cerkvi;
- b) vzhodne Katoliške cerkve imajo dolgo in bogato izkušnjo sinodalnosti, ki si jo delijo s pravoslavnimi Cerkvami, in želijo, da bi se tej tradiciji posvetili v razpravah in razločevanju v sinodalnem procesu;
- c) prav tako obstajajo specifične in posebne stvarnosti, s katerimi se vzhodni kristjani v diaspori soočajo v novih okoljih skupaj s svojimi pravoslavnimi brati in sestrami. Zaželeno je, da bi vzhodne Katoliške cerkve v diaspori lahko ohranile svojo identiteto in da bi jih priznali kot kaj več od zgolj etničnih skupnosti, tj. da bi bile priznane kot Cerkve *sui iuris* z bogatim duhovnim, teološkim in liturgičnim izročilom, ki prispeva k poslanstvu Cerkve danes v svetovnem okviru.

Vprašanje za razločevanje

Kako lahko vsaka krajevna Cerkev, ki je subjekt misijona v svojem okolju, krepí, spodbuja in vključuje izmenjavo darov z drugimi krajevnimi Cerkvami v okviru ene Katoliške cerkve? Kako je mogoče krajevnim Cerkvam pomagati, da bodo spodbujale katoliškost Cerkve v harmoničnem odnosu med enotnostjo in različnostjo, pri čemer naj se ohranja posebnost vsake od njih?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) Kako povečati zavedanje, da je ena in Katoliška cerkev že od vsega začetka nosilka bogate in mnogovrstne raznolikosti?
- 2) S katerimi dejanji bi lahko krajevne Cerkve izkazovale gostoljubnost druga drugi, da bi imele korist od medsebojne izmenjave cerkvenih darov in da bi izražale cerkveno občestvo na področju

liturgije, duhovnosti, pastore in teološke refleksije? Zlasti še, kako lahko olajšamo izmenjavo izkušenj in vizije sinodalnosti med vzhodnimi katoliškimi Cerkvami in latinsko Cerkvijo?

3) Kako bi lahko latinska Cerkev razvila večjo odprtost do duhovnih, teoloških in liturgičnih izročil vzhodnih katoliških Cerkva?

4) Kako lahko vzhodne Katoliške cerkve v diaspori ohranijo svojo identiteto in so priznane kot kaj več od zgolj etničnih skupnosti?

5) Nekatero Cerkve živijo v zelo negotovih materialnih pogojih. Kako lahko druge Cerkve prevzamejo nase njihovo revščino in poskrbijo za njihove potrebe ter tako uresničijo nauk apostola Pavla, ki je skupnosti v Grčiji prosil, naj velikodušno podpirajo Cerkev v Jeruzalemu: »V sedanjem času bo vaše obilje lajšalo njihovo pomanjkanje, da bo tudi njihovo obilje lajšalo vaše pomanjkanje. Tako bo prišlo do enakosti« (2 Kor 8,14)? Kakšno vlogo imajo pri tem lahko splošne ustanove in ustanove Svetega sedeža, namenjene dobroti?

6) Kako lahko upoštevamo in cenimo prispevke in izkušnje krajevnih Cerkva v oblikovanju cerkvenega nauka in cerkvenih norm na vesoljni ravni?

7) Kako v vse bolj globaliziranem in povezanem svetu razvijati strukturo odnosov med krajevnimi Cerkvami v isti regiji in tudi na raznih celinah? Kako lahko vse večja mobilnost ljudi in s tem prisotnost migrantskih skupnosti postaja priložnost za vzpostavljanje vezi med Cerkvami in za izmenjavo darov? Kako konstruktivno reševati napetosti in nesporazume, ki se lahko pojavljajo med verniki, ki pripadajo raznim kulturam in tradicijam?

8) Kako lahko svetovne cerkvene ustanove, začevši s tistimi, ki obveščajo Sveti sedež, in dikasteriji rimske kurije, spodbujajo kroženje darov med Cerkvami?

9) Kako lahko izmenjava izkušenj in darov postane dejavna in plodna ne le med različnimi krajevnimi Cerkvami, ampak tudi med poklici, karizmami in duhovnostmi znotraj Božjega ljudstva, to je, med ustanovami posvečenega življenja in družbami apostolskega življenja, laičnimi združenji in gibanji ter novimi skupnostmi? V kakšni obliki je pri tej izmenjavi mogoče zagotoviti udeležbo skupnosti kontemplativnega življenja?

B 1.4 Kako lahko sinodalna Cerkev po prenovljeni ekumenski zavezanosti bolje izpolnjuje svoje poslanstvo?

»Pot sinodalnosti, po kateri hodi Katoliška cerkev, je in mora biti ekumenska, tako kot je ekumenska pot hkrati tudi sinodalna.«¹¹ Sinodalnost je skupni izziv, ki zadeva vse, ki verujejo v Kristusa, tako kot je ekumenizem predvsem skupna pot (*syn-odos*), ki jo prehodimo skupaj z drugimi kristjani. Sinodalnost in ekumenizem sta dve poti, ki ju je treba prehoditi skupaj. Cilj je skupen, in sicer je namen bolj kakovostno krščansko pričevanje. To se lahko dogaja v obliki sobivanja v »ekumenizmu življenja« na raznih ravneh, vključno s porokami med pripadniki različnih veroizpovedi; pa tudi s končnim dejanjem darovanja lastnega življenja kot pričevanja za vero v Kristusa v ekumenizmu mučeništva.

Zaveza za izgradnjo sinodalne Cerkve ima več ekumenskih posledic:

- a) z enim krstom so vsi kristjani udeleženi pri *sensus fidei* oz. nadnaravnem čutu vere (prim. C 12), zato je treba v sinodalni Cerkvi pozorno prisluhniti vsem;
- b) ekumensko potovanje je »izmenjava darov«; eden od darov, ki jih katoličani lahko prejmejo od drugih kristjanov, je prav njihova sinodalna izkušnja (prim. EG 246). Ponovno odkritje sinodalnosti kot konstitutivne razsežnosti Cerkve je eden od sadov ekumenskega dialoga, zlasti s pravoslavnicami;
- c) ekumensko gibanje kot laboratorij sinodalnosti. Zlasti metodologija dialoga in doseganja soglasja, ki jo na raznih ravneh uporabljajo v ekumenskem gibanju, lahko predstavlja vir navdiha;
- d) sinodalnost je del »nenehne reforme« Cerkve, saj se Katoliška cerkev približuje drugim kristjanom predvsem s svojo notranjo reformo, pri kateri ima sinodalnost bistveno vlogo (UR 4.6);
- e) med sinodalno ureditvijo Katoliške cerkve in verodostojnostjo njene ekumenske zavezanosti obstaja odnos vzajemnosti;
- f) določena sinodalnost med Cerkvami je prisotna vedno, ko se kristjani iz raznih skupnosti zberejo v imenu Jezusa Kristusa za skupno molitev, delovanje in skupno pričevanje ter se redno posvetujejo in sodelujejo v sinodalnih procesih, ki jih vodijo eni in drugi.

Vsi sklepni dokumenti celinskih zborov poudarjajo tesno vez med sinodalnostjo in ekumenizmom, nekateri pa temu posvečajo cela poglavja. Tako sinodalnost kot ekumenizem imata namreč korenine v krstnem dostojanstvu celotnega Božjega ljudstva. Skupaj vabita k obnovljeni zavezanosti viziji misijonarske sinodalne Cerkve. Sta procesa poslušanja in dialoga ter nas vabita k rasti v občestvu, ki ni uniformnost, ampak edinost v legitimni različnosti. Poudarjajo potrebo po duhu soodgovornosti, saj naše odločitve in dejanja na raznih ravneh vplivajo na vse člane Kristusovega telesa. So duhovni procesi kesanja, odpuščanja in sprave v dialogu spreobrnjenja, ki lahko vodi k ozdravitvi spomina.

Vprašanje za razločevanje

Kako lahko izkušnje in sadovi ekumenskega potovanja pripomorejo k izgradnji bolj sinodalne Katoliške cerkve; kako bi sinodalnost lahko pomagala Katoliški cerkvi, da bi se bolj odzvala na Jezusovo molitev: »Da bi bili vsi eno ... da bo svet veroval« (Jn 17,21)?

¹¹ FRANČIŠEK, *Nagovor njegovi svetosti Mar Avi III., katoliškemu patriarhu asirske vzhodne Cerkve*, 19. november 2022.

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) Sedanja sinoda je priložnost, da se učimo od drugih Cerkev in cerkvenih skupnosti ter da bi »kot dar sprejeli tisto, kar je Duh sejnal pri njih, in je namenjeno tudi nam« (EG 246). Česa se lahko katoličani (ponovno) naučimo iz sinodalnih izkušenj drugih kristjanov in ekumenskega gibanja?
- 2) Kako lahko spodbujamo dejavno udeležbo celotnega Božjega ljudstva v ekumenskem gibanju? Zlasti še, kako naj vključujemo prispevek tistih, ki živijo v posvečenem življenju, v versko mešanih zakonih in družinah, mladih, cerkvenih gibanj in ekumenskih skupnosti?
- 3) Na katerih področjih je potrebno »zdravljenje spomina« glede odnosov z drugimi Cerkvami in cerkvenimi skupnostmi? Kako lahko skupaj zgradimo »nov spomin«?
- 4) Kako lahko izboljšamo našo »skupno hojo« s kristjani vseh tradicij? Kako in na kakšen način bi lahko priložnost za to izkoristili v skupnem obhajanju 1700. obletnice Nicejskega koncila (325–2025)?
- 5) »Škofovska služba edinosti je tesno povezana s sinodalnostjo«. ¹² Kako je škof kot »vidno počelo in temelj edinosti« (C 23) poklican, da v svoji krajevni Cerkvi sinodalno spodbuja ekumenizem?
6. Kako lahko sedanji sinodalni proces prispeva k »iskanju takšne oblike izvajanja primata, ki bo odprta za nove razmere, čeprav se nikakor ne bo odrekla bistveni naravi svojega poslanstva«? ¹³
- 7) Kako lahko vzhodne Katoliške cerkve pomagajo, podpirajo in spodbujajo latinsko Cerkev pri skupnem sinodalnem in ekumenskem udejstvovanju? Kako lahko latinska Cerkev podpira in spodbuja identiteto vzhodnih katoliških vernikov v diaspori?
8. Kako nas lahko ekumenski izrek papeža Frančiška »Hoditi skupaj, delati skupaj, moliti skupaj« ¹⁴ navdihuje v obnovljenem zavzemanju za krščansko edinost na sinodalni način?

¹² PAPEŠKI SVET ZA POSPEŠEVANJE EDINOSTI KRISTJANOV, *Škof in edinost kristjanov: ekumenski vademekum*, 5. junij 2020, 4.

¹³ SVETI JANEZ PAVEL II., Enciklika *Ut unum sint*, 25. maj 1995, 95; povzeto po EG 32 in EC 10.

¹⁴ FRANČIŠEK, *Nagovor pri ekumenski molitvi*, Ekumenski center WCC (Ženeva), 21. junij 2018.

B 1.5 Kako lahko v luči evangelija prepoznamo in izkoristimo bogastvo kultur ter razvijamo dialog z religijami?

Za poslušanje ljudi je treba znati prisluhniti kulturam, v katere so vpeti, in se zavedati, da se vsaka kultura nenehno razvija. Sinodalna Cerkev se mora naučiti bolje izražati evangelij v krajevnih kulturah in okoliščinah; pri tem naj si pomaga z razločevanjem in z zagotovilom, da Duh daje Cerkvi takšno širino, da lahko sprejema vsako kulturo, brez izjeme. Dokaz za to je dejstvo, da je za krajevne Cerkve že sedaj značilna velika raznolikost, kar je prav zares blagoslov. V njih sobivajo razne narodnosti in etnične skupine ter verniki vzhodnih in zahodnih tradicij. S tem bogastvom pa ni vedno lahko živeti in se hitro lahko spremeni v razlog za delitve in spor.

Poleg tega je naš čas zaznamovan z izjemno razširjenostjo nove kulture, to je kulture digitalnih okolij in novih medijev. Kot kaže pobuda digitalne sinode, je Cerkev v tej novi kulturi že prisotna z dejavnostjo številnih kristjanov, zlasti mladih. Vendar pa še vedno manjka popolnejše zavedanje o možnostih, ki jih to okolje ponuja za evangelizacijo, ali razmislek, zlasti v antropološkem smislu, o izzivih, ki jih predstavlja.

Pri delu v pripravljalni fazi so se pojavile raznovrstne napetosti. Ni pa potrebno, da bi nas te napetosti povozile. Vključimo jih lahko kot vir dinamičnosti in spreminjanja na naslednjih področjih:

a) v odnosu med evangelijem in krajevnimi kulturami, ki imajo raznolike izkušnje in stališča. Nekateri vidijo sprejemanje tradicij Cerkev iz drugih dežel kot nasilje nad lastnimi krajevnimi kulturami ali celo kot obliko kolonializma. Drugi verjamejo, da Duh deluje prav v vsaki kulturi in da jo napravlja sposobno, da izraža resnice krščanske vere. Spet drugi pa menijo, da kristjani ne morejo sprejemati ali prilagajati predkrščanskih kulturnih praks;

b) v odnosu med krščanstvom in drugimi religijami. Čeprav obstajajo zelo plodne izkušnje dialoga in sodelovanja z verniki drugih religij, se v nekaterih zemljepisnih področjih pojavljajo težave, omejitve in znaki nezaupanja ter celo konflikti in neposredno ali posredno preganjanje. Cerkev želi graditi mostove za spodbujanje miru, sprave, pravičnosti in svobode; vendar obstajajo tudi razmere, ki od nas zahtevajo veliko potrpežljivosti in upanja, da se bodo stvari v prihodnosti spremenile;

c) v odnosu med Cerkvijo na eni strani ter zahodno kulturo in oblikami kulturne kolonizacije na drugi. V svetu delujejo sile, ki nasprotujejo poslanstvu Cerkve in ki temeljijo na veri sovražnih filozofskih, gospodarskih in političnih ideologijah. Teh napetosti ne dojemajo vsi enako; tak primer je pojav sekularizacije, ki jo nekateri vidijo kot grožnjo drugi pa kot priložnost. Ponekod se ta napetost poenostavljeno razlaga kot spopad med tistimi, ki si želijo sprememb, in tistimi, ki se jih bojijo;

d) v odnosu med avtohtonimi skupnostmi in zahodnimi modeli misijonskega delovanja. Mnogi katoliški misijonarji so pokazali veliko predanost in velikodušnost pri oznanjevanju vere, vendar so v nekaterih primerih s svojim delovanjem ovirali možnost, da bi krajevne kulture dale svoj izvorni prispevek k izgradnji Cerkve;

e) v odnosu med krščansko skupnostjo in mladimi, med katerimi se mnogi počutijo izključeni zaradi jezika, ki se uporablja v cerkvenih okoljih in ki se jim zdi nerazumljiv.

Te napetosti je treba najprej odpraviti z razločevanjem na krajevni ravni, pri čemer vnaprej pripravljene rešitve ne obstajajo. Celinski zbori so poudarili številne osebne in skupnostne dispozicije, ki so lahko v pomoč: držo ponižnosti in spoštovanja; sposobnost poslušanja in spodbujanja pristnega pogovora v Duhu; pripravljenost na spremembe, sprejemanje velikonočne dinamike smrti in vstajenja tudi glede na konkretne oblike, ki jih ima življenje Cerkve; usposabljanje

za kulturno razločevanje, za vzporejanje in soočanje čustvene občutljivosti in duhovnosti ter za spremljanje ljudi iz raznih kultur.

Vprašanje za razločevanje

Kako lahko učinkovito oznanjamo evangelij v raznih okoljih in kulturah, da bi moškim in ženskam našega časa omogočili srečanje s Kristusom? Kakšne vezi lahko vzpostavimo s pripadniki drugih religij, da bi gradili kulturo srečanja in dialoga?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) Katera orodja uporabljajo krajevne Cerkve za razumevanje kultur, v katere so vpete? Kako lahko v luči evangelija spoštujemo in cenimo kulture raznih krajevnih okolij? Katere priložnosti lahko ustvarimo za konstruktivno razumevanje cerkvenega nauka v luči krajevnih kultur?
- 2) Kateri prostori so na voljo manjšinskim in priseljskim kulturam, da bi našle svoj izraz v krajevnih Cerkvah?
- 3) Razne škofije, škofovske konference in celinski zbori so izrazili željo, da bi lahko ponovno oblikovali življenje skupnosti in zlasti liturgijo v skladu z krajevnimi kulturami. Kakšno sinodalno dinamiko lahko uvedemo, da bi izpolnili to željo?
- 4) Kako lahko spodbujamo formacijo za razločevanje na področju kulture v najširšem smislu besede? Kako spodbujati, vzgajati in priznavati karizme in poklice »prevajalcev«, tj. tistih, ki pomagajo graditi mostove med religijami, kulturami in ljudmi?
- 5) H katerim dejanjem sprave in miru z drugimi verstvi se čutimo poklicane? Kako Cerkve konstruktivno obravnavajo predsodke, napetosti in konflikte? Kako lahko pričujemo o evangeliju v državah, kjer je Cerkev v manjšini, ne da bi oslabili naše pričevanje o veri, hkrati pa kristjanov po nepotrebnem ne bi izpostavljali grožnjam in preganjanju?
- 6) Kako lahko Cerkev sodeluje z zahodno kulturo in drugimi kulturami, tudi znotraj Cerkve, na odkrit, preroški in konstruktiven način ter se pri tem izogiba vsem oblikam kolonializma?
- 7) Za nekatere je sekularizirana družba grožnja, ki se ji je treba upreti, za druge dejstvo, ki ga je treba sprejeti, za tretje pa vir navdiha in priložnost. Kako lahko Cerkve ostanejo v dialogu s svetom, ne da bi se navzele posvetnosti?
- 8) Kako lahko ustvarimo priložnosti za razločevanje v digitalnih okoljih? Katere oblike udeležbe in katere strukture moramo ustvariti za namene evangelizacije v okolju, ki nima teritorialne razsežnosti?

B 2. Soodgovornost v poslanstvu

Kako si lahko razdelimo darove in naloge v službi evangelija?

B 2.1 Kako se lahko skupaj približamo enotnemu zavedanju pomena in vsebine poslanstva Cerkev?

Poslanstvo Cerkev je oznanjati evangelij in z darom Svetega Duha narediti Kristusa navzočega. Ta naloga pripada vsem krščenim (prim. EG 120): sinodalnost je konstitutivno misijonarska in poslanstvo samo je sinodalno dogajanje. Nenehno smo povabljeni, da rastemo v odgovoru na ta klic in da v sinodalnem duhu prenavljamo način, kako Cerkev izvršuje svoje poslanstvo. V razmišljanjih celinskih zborov se to poslanstvo razčlenjuje v mnogotere razsežnosti, ki jih je treba usklajevati, ne pa postavljati v nasprotje, in sicer v celostni perspektivi, ki jo spodbuja Apostolska spodbuda *O evangelizaciji današnjega sveta (Evangelii nuntiandi)* in prevzema Apostolska spodbuda *Veselje evangelija (Evangelii nuntiandi)*. Na primer:

a) odločen poziv k prenovi liturgičnega življenja krajevne Cerkev, saj je le-ta kraj, kjer oznanjevanje poteka s pomočjo besede in zakramenta; poudarek naj bo na kakovostni pridigi in na liturgični govorici. Slednja zahteva ustrezno ravnovesje med enotnostjo Cerkev, ki se izraža tudi v enotnosti njenega obreda, in legitimnimi razlikami, ki jih ustrezna inkulturacija tudi upošteva;¹⁵

b) poudarjena je želja po Cerkvi, ki bi bila skromna in blizu trpečim, sposobna evangelizirati z bližino in krščansko dobroteljnostjo. To pričevanje, ki gre po Gospodovih stopinjah, sega vse do mučeništva in izraža »samarijansko« poklicanost Cerkev. V zvezi z razmerami, v katerih Cerkev povzroča rane, in tistimi, v katerih je sama ranjena; te razmere, če vpleteni niso ustrezno oskrbljeni, postajajo ovira za cerkveno pričevanje o Božji ljubezni in resnici evangelija;

c) ključ, da se preroško zoperstavimo novim in uničujočim kolonializmom, je odpiranje krajev brezpogojnega služenja po zgledu Kristusa, ki ni prišel zato, da bi mu stregli, ampak da bi on stregel (prim. Mk 10,45). To so prostori, v katerih je mogoče zadovoljiti osnovne človeške potrebe, kjer se ljudje počutijo dobrodošle in ne obsojene, kjer lahko svobodno postavljajo vprašanja o razlogih upanja (prim. 1 Pt 3,15) ter svobodno odhajajo in se vračajo. Za sinodalno Cerkev je poslanstvo vedno v tem, da gradimo skupaj z drugimi in ne le v tem, da gradimo za druge;

d) v digitalnem okolju Cerkev odkriva priložnost za evangelizacijo. Zaveda se, da gradnja mrež odnosov v tem prostoru omogoča ljudem, zlasti mladim, da izkušajo nove načine skupne hoje. Pobuda digitalne sinode Cerkev opozarja na resničnost človeka kot bitja, ki komunicira, in to tudi v medijskih omrežjih, ki oblikujejo naš sodobni svet.

Želje, da bi rasli v zavzetosti za poslanstvo, ne ovira niti zavedanje o tem, da imajo krščanske skupnosti svoje meje niti to, da priznavamo njihove neuspehe. Nasprotno, gibanje ven iz sebe v veri, upanju in dobroteljnosti je način, kako se soočamo s to nepopolnostjo. Vendar pa celinski zbori ob potrditvi te želje izražajo tudi, da manjka jasnosti in skupnega razumevanja pomena, obsega in vsebine poslanstva Cerkev; ali pa, po drugi strani, da ni na razpolago dovolj meril za udejanjanje njegovih raznolikih izrazov. To predstavlja oviro za skupno delovanje in nas lahko razdvaja. Od tod izhaja zahteva po novih načinih formacije ter novih krajih sinodalnega srečevanja in dialoga med različnimi pogledi, duhovnostmi in občutljivostmi, ki sestavljajo bogastvo Cerkev.

¹⁵ Prim. KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, navodilo *Varietates legitimae*, 25. januar 1994.

Vprašanje za razločevanje

Kako pripravljena in opremljena je današnja Cerkev, da bi evangelij oznanjala prepričano, v svobodi duha in učinkovito? Kako perspektiva sinodalne Cerkve spreminja razumevanje poslanstva in kako omogoča, da se izražajo njegove raznovrstne razsežnosti? Kako izkušnja skupnega uresničevanja poslanstva bogati razumevanje sinodalnosti?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) Liturgično življenje skupnosti je vir njenega poslanstva. Kako lahko njegovo prenovo vzdržujemo na sinodalni način s krepitvijo služb, karizem in poklicev ter z nudenjem prostorov sprejemanja in pripadnosti?
- 2) Kako lahko oznanjevanje, kateheza in pastoralno delo spodbujajo skupno zavest o pomenu in vsebini poslanstva? Kako lahko pomagajo, da bo poslanstvo predstavljalo resničen in konkreten klic za vsako krščeno osebo?
- 3) Sinteze škofovskih konferenc in celinskih zborov večkrat pozivajo k »prednostni odločitvi« za mlade in družine, v smislu, da bi jih priznavali kot subjekte in ne kot objekte pastoralne oskrbe. Kako bi lahko oblikovali to misijonko sinodalno prenovo Cerkve, med drugim tudi z izvajanjem sklepov sinod 2014–2015 in 2018?
- 4) Velika večina Božjega ljudstva svoje poslanstvo uresničuje tako, da se »ukvarja s časnimi rečmi in jih ureja v skladu z Božjo voljo« (C 31; prim. tudi AA 2). Kako lahko ozavestimo, da so tudi strokovno, družbeno in politično udejstvovanje ter prostovoljno delo področja, na katerih se uresničuje poslanstvo? Kako lahko bolje spremljamo in podpiramo tiste, ki opravljajo to poslanstvo, zlasti v sovražnih in kočljivih sredinah?
- 5) Družbeni nauk Cerkve pogosto velja za privilegij strokovnjakov in teologov ter je ločen od vsakdanjega življenja skupnosti. Kako lahko spodbujamo, da ga Božje ljudstvo ponovno sprejme kot vir navdiha za poslanstvo?
- 6) Digitalno okolje dandanes oblikuje življenje družbe. Kako lahko Cerkev v tem prostoru učinkoviteje opravlja svoje poslanstvo? Kako bi bilo treba za to okolje na novo premisliti oznanjevanje, spremljanje in oskrbo? Kako dati priznanje tistim, ki v njem misijonsko delujejo in kako jim nuditi ustrezno formacijo? Kako lahko spodbujamo mlade protagoniste, ki so še posebej soodgovorni za poslanstvo Cerkve v tem prostoru?
- 7) Na mnogih področjih je za opravljanje poslanstva potrebno sodelovanje z ljudmi in organizacijami raznih navdihov, vključno z verniki drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti, pripadniki drugih religij ter ženskami in moškimi dobre volje. Česa se učimo iz tega, ko »hodimo skupaj« z njimi in kako se lahko za to bolje pripravimo?

B 2.2 Kaj storiti, da bo sinodalna Cerkev tudi misijonarska Cerkev, »popolnoma predana služenju«?

Vsi celinski zbori so razpravljali o službah v Cerkvi, pogosto na bogat in razčlenjen način. Sinodalni proces ponuja pozitivno vizijo služb v Cerkvi; duhovniško službo umešča v širše cerkveno služenje, ne da bi to povzročalo navzkrižja. Vendar celinski zbori opozarjajo tudi na nujno potrebo po razločevanju porajajočih se karizem in ustreznih oblik opravljanja služb, ki izhajajo iz krsta (ustanovljenih, izrednih in *dejanskih*) v Božjem ljudstvu, ki je udeleženo pri Kristusovi preroški, duhovniški in kraljevski službi. Ta delovni list se osredotoča na te (iz krsta izhajajoče) službe, medtem ko bo v drugih govora o razmerju do službe iz posvečenja in do nalog škofov v sinodalni Cerkvi. Zlasti je pomembno naslednje:

a) jasna zahteva, da premagamo vizijo, po kateri je vsaka dejavna vloga v Cerkvi pridržana samo posvečenim služabnikom (škofom, duhovnikom, diakonom) in ki udeležbo krščenih omejuje na podrejeno pomoč. Ne da bi zmanjšali spoštovanje do zakramenta svetega reda, službe v sinodalnem obzorju razumemo iz pojmovanja Cerkve, ki je službena v celoti. Pojavlja se umirjeno sprejemanje drugega vatikanskega koncila, ki je kot temelj udeležbe vseh v življenju Cerkve priznal in poudaril krstno dostojanstvo. Krstno dostojanstvo je povezano s skupnim duhovništvom, ki pomeni korenino, iz katere rastejo krstne službe, ponovno pa je potrjen nujni odnos med skupnim in službenim duhovništvom, saj sta »naravnana drugo na drugo; kajti eno in drugo, vsako na svoj posebni način, je deležno edinega Kristusovega duhovništva« (C 10);

b) poudarjeno je, da je krajevna Cerkev najplodnejši prostor za uresničevanje udeležbe vseh v Kristusovem duhovništvu ob hkratnem vrednotenju krstnih služb in posebnosti posvečenih služb. Tu smo poklicani razločevati, katere karizme in službe so v določenem družbenem, kulturnem in cerkvenem kontekstu koristne za dobro vseh. Treba je dati nov zagon posebni udeležbi laikov pri evangelizaciji na raznih področjih družbenega, kulturnega, gospodarskega in političnega življenja, pri čemer morajo prevzeti svojo odgovornost, pa tudi okrepiti prispevek posvečenih moških in žensk z njihovimi raznovrstnimi karizmami v življenju krajevne Cerkve;

c) izkušnja skupnega delovanja v krajevni Cerkvi omogoča, da si predstavljamo tudi oblike služenja v sinodalni Cerkvi. Celinski zbori pogosto, sklicujoč se na besedilo, vizijo in govorico C 10–12, zahtevajo večje priznavanje krstnih služb; želijo, da bi se to bolje izražalo z uveljavljanjem oblik subsidiarnosti med različnimi ravnmi Cerkve. V tem smislu bi na mnoga od vprašanj o krstnih službah lahko odgovorili s poglobljenim sinodalnim delom v krajevnih Cerkvah, kjer je na podlagi načela diferencirane udeležbe pri trojni Kristusovi službi (*tria munera*) lažje ohraniti jasnost o tem, kako se dopolnjuje skupno in službeno duhovništvo ter tako z razločevanjem prepoznavati krstne službe, ki jih določena skupnost potrebuje;

d) ni pa nujno, da je Cerkev, »v kateri vsi opravljajo neko službo«, v celoti tudi Cerkev »formalno ustanovljenih in potrjenih služb«. Številne službe legitimno izhajajo iz krstne poklicanosti, vključno s spontanim delovanjem in drugimi priznanimi službami, ki niso bile formalno ustanovljene; po drugi strani pa so službe, ki so bile postavljene, deležne posebne formacije, poslanstva in stabilnosti. Ko bomo rasli kot sinodalna Cerkev, se bomo zavezali, da bomo skupaj razločevali, katere službe je treba ustanoviti ali spodbujati v luči znamenj časa, da bo naš odgovor zares služenje svetu.

Vprašanje za razločevanje

Kako se lahko približujemo smiselni in učinkoviti soodgovornosti v Cerкви, da bi se v njej v misijonarskem ključu bolj uresničevali poklici, karizme in službe vseh krščenih? Kaj lahko storimo, da bo bolj sinodalna Cerkev tudi »Cerkev, v kateri vsi opravljajo kakšno službo«?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) Kako naj obhajamo krst, birmo in evharistijo, da bodo ti dogodki predstavljali priložnost za pričevanje in spodbujanje udeležbe in soodgovornosti vseh kot dejavnih subjektov v življenju in poslanstvu Cerkve? Kako lahko obnovimo razumevanje služenja, da se le-to ne bo omejevalo samo na službene duhovnike?
- 2) Kako naj poteka razločevanje v zvezi s službami, ki izhajajo iz krsta in ki so potrebne za poslanstvo krajevne Cerkve, ne glede na to, ali so formalno ustanovljene ali ne? Koliko prostora je na krajevni ravni na voljo za eksperimentiranje? Kakšno vrednost se sme pripisovati tem službam? Pod kakšnimi pogoji jih lahko sprejme in prizna celotna Cerkev?
- 3) Kaj se lahko naučimo od drugih Cerkv in cerkvenih skupnosti glede duhovništva in služb?
- 4) Soodgovornost se kaže in uresničuje predvsem v udeležbi vseh pri poslanstvu. Kako je mogoče vrednotiti, priznavati in krepiti poseben prispevek nosilcev raznih karizem in poklicev, da bi kar najbolje služili harmoniji skupnostne zavzetosti in cerkvenega življenja, zlasti v krajevnih Cerkvah? Te karizme in poklici lahko obsegajo spretnosti, kompetence in strokovno znanje posameznika kakor tudi temeljne navdihe ustanov posvečenega življenja ter družb apostolskega življenja, gibanj, združenj itd.
- 5) Kako lahko ustvarjamo prostore in dogodke, ki bodo vodili v učinkovito udeležbo v soodgovornem poslanstvu z verniki, ki so iz raznih razlogov na obrobju življenja skupnosti, vendar po logiki evangelija nudijo nenadomestljiv prispevek? (Sem spadajo starejši in bolni, invalidi, tisti, ki živijo v revščini, ljudje brez dostopa do formalne izobrazbe itd.)
- 6) Veliko ljudi se zaveže, da bodo gradili pravično družbo in skrbeli za naš skupni dom; to je njihov odgovor na pristno poklicanost in življenjsko izbiro; pri tem se odpovedo bolj plačanim in bolj zanesljivim poklicnim ponudbam. Kako lahko to zavezo priznamo in potrdimo na način, ki bo jasno pokazal, da to ni le osebni korak, temveč da gre pri tem za uresničevanje cerkvene skrbi za svet in ljudi?

B 2.3 Kako lahko Cerkev našega časa bolje izpolnjuje svoje poslanstvo z večjim priznavanjem in spodbujanjem krstnega dostojanstva žensk?

S krstom kristjan vstopi v novo vez s Kristusom in v njem ter po njem z vsemi krščeni, z vsem človeštvom in celotnim stvarstvom. Sinovi in hčere enega Očeta, maziljeni z istim Duhom, so zaradi iste vezi s Kristusom darovani drug drugemu kot člani enega telesa, ki uživajo enako dostojanstvo (prim. Gal 3,26–28). V fazi poslušanja je bilo ponovno potrjeno zavedanje o tej resničnosti; nakazano je bilo, da se mora to v življenju Cerkve še bolj konkretno uresničevati, tudi z odnosi enakopravnosti, vzajemnosti in dopolnjevanja med moškimi in ženskami. Zlasti še:

a) celinski zbori so soglasno pozvali, naj bomo bolj pozorni do izkušenj, statusa in vloge žensk, ne glede na različne perspektive na posameznih celinah. Ti celinski zbori praznujejo vero, udeležbo in pričevanje številnih laičnih in posvečenih žensk po vsem svetu, ki so pogosto prisotne kot oznanjevalke evangelija in prve učiteljice na poti vere; služijo v oddaljenih krajih in zahtevnih okoliščinah ter na »preroških obrobjih«;

b) celinski zbori pozivajo tudi k poglobljenemu razmisleku o cerkvenih pomanjkljivostih v odnosih; med temi pomanjkljivostmi so tudi tiste, ki so v sami strukturi Cerkve in ki vplivajo na življenje žensk v Cerkvi. Celinski zbori nas vabijo v proces nenehnega spreobrnjenja, da bi bolj polno rasli v identiteto, ki nam je bila dana po krstu. Med prednostne naloge sinodalnega zbora vključujejo obravnavo radosti in bojov ter priložnosti za spreobrnjenje in prenavo v tem, kako živimo odnose med moškimi in ženskami v Cerkvi, in sicer v konkretnih odnosih, tako duhovnikov, posvečenih ter laikov in laikinj;

c) v prvi fazi sinode so bila zastavljena vprašanja udeležbe in priznavanja žensk; vzajemnega spremljanja med moškimi in ženskami; prisotnosti žensk na odgovornih in vodstvenih položajih; ta vprašanja so bila zastavljena kot ključna v iskanju bolj sinodalnih načinov uresničevanja poslanstva Cerkve. Ženske, ki so sodelovale v prvi fazi, so izrazile jasno željo, da bi bili tako družba kot Cerkev prostora rasti, dejavne udeležbe in zdrave pripadnosti za vse ženske. Cerkev prosijo, naj jim stoji ob strani, da bi spremljala in spodbujala uresničevanje tega cilja. Sinodalna Cerkev mora ta vprašanja obravnavati skupaj in iskati odgovore, ki ponujajo večje priznanje krstnega dostojanstva žensk ter zavračanje vseh oblik diskriminacije in izključevanja, s katerimi se ženske srečujejo v Cerkvi in družbi;

d) in končno, celinski zbori poudarjajo mnogovrstnost ženskih izkušenj, stališč in perspektiv ter zahtevajo, da se ta raznolikost prizna pri delu sinodalnega zbora in da se ženske ne obravnavajo kot homogena skupina ali kot abstrakten oziroma ideološki predmet razprave.

Vprašanje za razločevanje

Katere konkretne ukrepe lahko Cerkev sprejme, da bi prenovila in spremenila svoje postopke, institucionalno ureditev in strukture, da bi v duhu občestva in z namenom poslanstva omogočila večje priznavanje in udeležbo žensk, tudi pri upravljanju, procesih odločanja in sprejemanju odločitev?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

1) Ženske imajo pomembno vlogo pri posredovanju vere v družinah, župnijah, posvečenem življenju, združenjih in gibanjih ter laičnih ustanovah, pa tudi kot učiteljice in katehistinje. Kako lahko bolje prepoznamo, podpremo in spremljamo njihov že tako pomemben prispevek? Kako ga lahko ovrednotimo, da bi se naučili biti vse bolj sinodalna Cerkev?

2) Ženske karizme so že danes prisotne in delujejo v Cerkvi. Kaj lahko storimo, da bi jih prepoznali, podprli ter se učili, kaj nam želi Duh po njih spregovoriti?

3) Vsi celinski zbori pozivajo, naj se obravnava vprašanje udeležbe žensk pri upravljanju, odločanju, poslanstvu in služenju na vseh ravneh Cerkve ter naj bo to udeležba podprta z ustreznimi strukturami, da ne bi ostalo le pri dobrih željah.

a) Kako lahko na teh področjih vključujemo ženske, v večjem številu in na nove načine?

b) Kako naj bodo ženske v posvečenem življenju bolje zastopane v procesih upravljanja in odločanja v Cerkvi, boljše zaščitene pred zlorabami v vseh cerkvenih okoljih in po potrebi pravičnejše plačane za svoje delo?

c) Kako lahko ženske prispevajo k vodenju, kako lahko pomagajo spodbujati večjo odgovornost in preglednost ter krepiti zaupanje v Cerkev?

d) Kako lahko poglobimo razmislek o prispevku žensk k teološki refleksiji in spremljanju skupnosti? Kako lahko temu prispevku damo prostor in ga priznamo v formalnih procesih razločevanja na vseh ravneh Cerkve?

e) Katere nove službe bi lahko ustanovili, da bi zagotovili sredstva in priložnosti za učinkovito udeležbo žensk v organih za razločevanje in odločanje? Kako bi lahko povečali soodgovornost v procesih odločanja med laiki in posvečenimi ženskami ter duhovniki v odročnih krajih in v zahtevnih družbenih okoljih, kjer so ženske pogosto glavne nosilke pastoralne oskrbe in evangelizacije? V prispevkih, prejetih v prvi fazi, je navedeno, da se napetosti z duhovniki pojavljajo tam, kjer ni dinamike soodgovornosti in skupnih procesov odločanja.

4) Večina celinskih zborov in sinteze več škofovskih konferenc pozivajo, da bi ponovno preučili vprašanje vključitve žensk v diakonat. Ali je to mogoče predvideti in na kakšen način?

5) Kako lahko moški in ženske boljše sodelujejo pri pastoralni službi in opravljanju z njo povezanih odgovornosti?

B 2.4 Kako lahko službeno duhovništvo v odnosu s krstnimi službami vrednotimo v perspektivi poslanstva?

V sklepnih dokumentih celinskih zborov je močno izražena želja, da bi sinoda razmislila o odnosu med svetim redom in krstnimi službami; poudarjeno pa je tudi, da je to v običajnem življenju skupnosti težko doseči. V luči nauka Drugega vatikanskega koncila sinodalni proces ponuja dragoceno priložnost, da se osredotočimo na odnos med uresničevanjem krstnega dostojanstva (v bogastvu poklicev, karizem in služb, ki koreninijo v krstu) in svetim redom, ki ga razumemo kot dar in neodtujljivo nalogo v službi Božjega ljudstva. Zlasti:

a) po zgledu Drugega vatikanskega koncila je ponovno potrjen nujen odnos med skupnim in službenim duhovništvom. Med seboj sta »naravnana drugo na drugo«, ker je vsako »na svoj posebni način deležno edinega Kristusovega duhovništva« (C 10). Med njima ni nobenega nasprotovanja, tekmovanja ali razloga za zahteve. Priznati je treba njuno medsebojno dopolnjevanje;

b) celinski zbori izražajo jasno spoštovanje daru službenega duhovništva in hkrati globoko željo po njegovi prenovi v sinodalni perspektivi. Opozarjajo tudi na težave pri vključevanju nekaterih duhovnikov v sinodalni proces in ugotavljajo splošno zaskrbljenost zaradi primerov, ko se duhovniki težko soočajo z izzivi našega časa, so daleč od življenja in potreb ljudi ali pa so osredotočeni le na liturgično-zakramentalno področje. Izražajo tudi zaskrbljenost zaradi osamljenosti, ki jo doživljajo številni duhovniki, in poudarjajo njihovo potrebo po skrbi, prijateljstvu in podpori;

c) Drugi vatikanski koncil uči, da »opravljajo od Boga postavljeno cerkveno službo v raznih stopnjah svetega reda tisti, ki se že od nekdaj imenujejo škofje, prezbiterji in diakoni« (C 28). Iz celinskih zborov prihaja zahteva, naj bo sveta služba v vsej raznolikosti nalog, za vse živo pričevanje občestva in služenja v logiki evangeljske zastojnosti. Zbori so izrazili tudi željo, da bi škofje, duhovniki in diakoni svojo službo vodenja in edinosti opravljali v sinodalnem slogu. To med drugim pomeni, da bi prepoznavali in krepili darove in karizme, prisotne v skupnosti, spodbujali in spremljali procese za skupnostno sprejemanje poslanstva ter iskali odločitve v skladu z evangelijem in v poslušnosti Svetemu Duhu. Prosijo tudi za prenavo semeniških programov, da bi bili bolj sinodalno usmerjeni in bolj v stiku s celotnim Božjim ljudstvom;

d) prva faza sinode je med razmišljanjem o svetem redu v službi krstnega življenja predstavila klerikalizem kot negativno silo, ki vodi v osamo, ločuje od skupnosti ter slabi in razpršuje moč zdrave in v služenje usmerjene Cerkve. Navedla je, da je formacija prednostni način za njeno učinkovito premagovanje. O klerikalizmu pa ne govori kot o posebni značilnosti duhovnikov, ampak je le-ta v raznih oblikah prisoten v vseh sestavnih delih Božjega ljudstva;

e) številne regije poročajo, da je bilo zaupanje v posvečene duhovnike, v tiste, ki opravljajo cerkvene dolžnosti, v cerkvene ustanove in Cerkev kot celoto omajano zaradi posledic »škandala zlorab s strani duhovnikov oziroma zaposlenih v cerkvenih službah: v prvi vrsti gre za zlorabe mladoletnih in ranljivih oseb, pa tudi za druge vrste zlorab (duhovne, spolne, ekonomske, zlorabo avtoritete, vesti). To je odprta rana, ki še naprej povzroča bolečine žrtvam in preživelim ter njihovim družinam in skupnostim« (DCF, št. 20).

Vprašanje za razločevanje

Kako lahko v Cerkvi spodbujamo takšno miselnost in takšne konkretne oblike soodgovornosti, da bo odnos med krstnim posvečenjem in svetim redom ustvarjal in rodovit? Če je Cerkev

službena v celoti, kako lahko specifične darove posvečenih služabnikov v enem Božjem ljudstvu razumemo z misijonarske perspektive?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) Kako je služba duhovnikov, ki so »posvečeni za oznanjevanje evangelija, za pastirje vernikov ter za obhajanje bogoslužja« (C 28), povezana s krstnimi službami? V kakšnem odnosu se ta trojna naloga posvečenih duhovnikov nanaša na Cerkev, ki je učiteljsko, duhovniško in pastirsko ljudstvo?
- 2) V krajevni Cerkvi duhovniki s svojimi škofi »sestavljajo en duhovniški zbor« (C 28). Kako lahko pomagamo krepiti to enotnost med škofom in njegovimi duhovniki za učinkovitejše služenje Božjemu ljudstvu, ki je zaupano škofovi skrbi?
- 3) Cerkev je bogata s službami številnih duhovnikov, ki pripadajo ustanovam posvečenega življenja in družbam apostolskega življenja. Kako lahko njihova služba, ki jo zaznamuje karizma njihove redovne skupnosti, spodbuja bolj sinodalno Cerkev?
- 4) Kako je v misijonski sinodalni Cerkvi treba razumeti službo stalnega diakona?
- 5) Katere smernice bi lahko sprejeli za prenovo semeniških vzgojnih načrtov in učnih programov na teoloških šolah ter fakultetah, da bi ustrezale sinodalni podobi Cerkve? Kako bi lahko formacija duhovnike tesneje povezala z življenjem in pastoralno stvarnostjo Božjega ljudstva, ki so mu poklicani služiti?
- 6) Kakšne vzgojne poti bi bilo treba sprejeti v Cerkvi, da bi spodbujali razumevanje služenja, ki se ne omejuje na sveti red, hkrati pa ga vendarle ovrednoti?
- 7) Kako lahko skupaj prepoznamo načine po katerih klerikalna miselnost, bodisi pri duhovnikih bodisi pri laikih, ovira polno izražanje poklicanosti duhovniške službe v Cerkvi in tudi poklicanosti drugih članov Božjega ljudstva? Kako lahko skupaj najdemo načine, da bi to premagali?
- 8) Ali lahko laiki opravljajo vlogo voditeljev skupnosti, zlasti v krajih, kjer je število posvečenih duhovnikov zelo majhno? Kakšne posledice ima to za razumevanje duhovniškega služenja?
- 9) Ali je možno, kot predlagajo nekatere celine, da bi se začel razmislek o disciplini glede dostopa do duhovništva za poročene moške, vsaj v nekaterih krajih?
10. Kako lahko razumevanje duhovniške službe in oblikovanje kandidatov, če bi bilo bolj zakoreninjeno v viziji misijonarske sinodalne Cerkve, prispeva k prizadevanjem za preprečevanje spolnih in drugih zlorab?

B 2.5 Kako obnoviti in spodbujati škofovsko službo v misijonski sinodalni perspektivi?

Škofovska služba ima korenine v Svetem pismu in se je v zvestobi Kristusovi volji razvijala v izročilu Cerkve. Drugi vatikanski koncil je, zvest temu izročilu, predložil bogat nauk o škofovstvu, to je o »škofih, naslednikih apostolov, ki s Petrovim naslednikom, Kristusovim namestnikom in vidno glavo vse Cerkve, vodijo hišo živega Boga« (C 18). Poglavje *Lumen gentium* o hierarhični ureditvi Cerkve potrjuje zakramentalnost škofovstva. Na tej podlagi razvija temo kolegialnosti (C 22–23) in škofovske službe kot izvrševanja treh služb (*tria munera*) (C 24–27). Škofovska sinoda je bila ustanovljena kot organ, ki naj škofom omogoča, da skupaj z rimskim škofom sodelujejo pri skrbi za celotno Cerkev. Povabilo k intenzivnejšemu doživljanju sinodalne razsežnosti zahteva od nas, da se na novo poglobimo v pomen škofovske službe, da bi jo trdneje umestili v sinodalni okvir. Zlasti:

a) zbor škofov je skupaj z rimskim papežem, ki je njegova glava, in nikoli brez njega, »nosilec vrhovne in polne oblasti nad vso Cerkvijo« (C 22). Ta zbor sodeluje v sinodalnem procesu, bodisi ko škof sproži, vodi in zaključi posvetovanje Božjega ljudstva, ki mu je zaupano bodisi ko zbrani škofje izvajajo karizmo razločevanja na raznih zborovanjih, to je na sinodah ali svetih hierarhov vzhodnih katoliških Cerkev, na škofovskih konferencah, celinskih zborih in na poseben način na sinodalnem zboru;

b) škofove, naslednike apostolov, ki so prevzeli »službo v prid skupnosti [in ki][...] [v] božjem imenu predsedujejo čredi, katere pastirji so« (C 20), celinski zbori prosijo naj radikalno zaupajo v delovanje Svetega Duha v življenju svojih skupnosti, brez strahu, da bi udeležba vseh lahko ogrozila njihovo vodstveno službo. Nasprotno, poziva jih, naj bodo resnična vez edinosti v svoji skupnosti in naj vse (duhovnike in diakone, posvečene moške in ženske, laike) pozivajo k skupni hoji kot Božje ljudstvo, ter naj spodbujajo sinodalni slog Cerkve;

c) ob posvetovanju z Božjim ljudstvom se je izkazalo, da proces postajanja bolj sinodalne Cerkve pomeni tudi širše vključevanje vseh v razločevanje. To zahteva premislek o postopkih odločanja. Posledično so izražene zahteve po ustreznih upravnih strukturah, ki se bodo odzvale na zahtevo po večji preglednosti in odgovornosti. To bo vplivalo na način izvajanja škofovske službe. Ob tem se prebujata tudi odpor, strah in občutek izgubljanja smeri. Medtem ko nekateri pozivajo k večji vključenosti vseh vernikov in s tem k »manj ekskluzivnemu« izvajanju škofovske vloge, pa so drugi izrazili svoje dvome; svarijo pred tveganjem, da bomo na ta način nasledili v postopke politične demokracije;

d) prav tako močno se zavedamo, da vsa oblast v Cerkvi izhaja od Kristusa in da jo vodi Sveti Duh. Raznolikost karizem brez avtoritete se rada prelevi v anarhijo, tako kot se strogost avtoritete brez bogastva karizem, služb in poklicev kaj hitro preoblikuje v diktaturo. Cerkev je hkrati sinodalna in hierarhična; zato sinodalno izvajanje škofovske oblasti spremlja in varuje edinost. Praksa sinodalnosti je pot za prenovljeno razumevanje škofovskega služenja, ki povezuje in združuje razne darove, karizme, službe in poklice, ki jih Duh poraja v Cerkvi;

e) za nadaljnjo prenavo škofovske službe v bolj sinodalni Cerkvi bodo potrebne miselne in strukturne spremembe, veliko medsebojnega zaupanja, predvsem pa zaupanje v Božje vodstvo. Zato celinski zbori upajo, da lahko dinamika pogovora v Duhu vstopi v vsakdanje življenje Cerkve in oživi srečanja, organe posvetovanja kakor tudi odločanja ter tako botruje izgradnji občutka medsebojnega zaupanja in oblikovanju učinkovitega soglasja;

f) škofovska služba vključuje tudi pripadnost zboru škofov in posledično soodgovornost za celotno Cerkev. Tudi to izvajanje je del perspektive sinodalne Cerkve »v duhu 'zdrave decentralizacije'«, da

bi »pastirjem prepustili pristojnost, da pri opravljanju 'svoje naloge učiteljev' in pastirjev rešujejo vprašanja, ki jih dobro poznajo in ki ne vplivajo na enotnost nauka, discipline in občestva Cerkve, pri čemer vedno delujejo v duhu soodgovornosti, ki je sad in izraz posebnega *mysterium communionis*, ki je Cerkev« (PE II,2; prim. EG 16; DV 7).

Vprašanje za razločevanje

Kako razumemo poklicanost in poslanstvo škofa v sinodalni misijonarski perspektivi? Kakšna prenova vizije in izvajanja škofovske službe je potrebna za sinodalno Cerkev, v kateri naj bo soodgovornost značilna lastnost?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) »Škofje na odličen in viden način zavzemajo mesto samega Kristusa, učitelja, pastirja in duhovnika« (C 21). V kakšnem odnosu je ta služba s službo mašnikov, ki so »posvečeni za oznanjevanje evangelija, za pastirje vernikov ter za obhajanje bogoslužja« (C 28)? V kakšnem odnosu je ta trojna služba posvečenih duhovnikov s Cerkvijo kot preroškim, duhovniškim in kraljevskim ljudstvom?
- 2) Kako izvajanje škofovske službe spodbuja posvetovanje, sodelovanje in udeležbo v procesih odločanja Božjega ljudstva?
- 3) Na podlagi katerih meril lahko škof ocenjuje sebe in ga lahko ocenijo drugi glede opravljanja službe v sinodalnem slogu?
- 4) Kdaj se škof lahko čuti dolžnega, da sprejme odločitev, ki se razlikuje od premišljenega nasveta posvetovalnih teles? Kakšna bi bila podlaga za takšno odločitev?
- 5) Kakšno je razmerje med »nadnaravnim pomenom vere« (prim. C 12) in škofovsko učiteljsko službo? Kako lahko bolje razumemo in izražamo odnos med sinodalno Cerkvijo in škofovsko službo? Ali naj škofje razsojajo skupaj z drugimi člani Božjega ljudstva ali ločeno od njih? Ali imata obe možnosti (skupaj in ločeno) svoje določeno mesto v sinodalni Cerkvi?
- 6) Kako lahko zagotavljamo utrjevanje in vzpostavljanje ravnovesja med tremi službami (posvečevalno, učiteljsko in vodstveno) v življenju in službi škofa? V kolikšni meri sedanji modeli škofovskega življenja in službe le-temu omogočajo, da je oseba molitve, učitelj vere ter moder in učinkovit upravitelj ter da te tri vloge ohranja v ustvarjalni in misijonarski napetosti? Kako lahko prenovimo zahteve glede profila škofa in procesa razločevanja, da bi kandidate prepoznavali v sinodalni perspektivi?
- 7) Kako naj se v sinodalni Cerkvi razvijata vloga rimskega škofa in izvajanje njegovega primata?

B 3. Udeležba, odgovornost in vodstvo

Kakšni procesi, strukture in institucije so potrebni v misijonski sinodalni Cerкви?

B 3.1 Kako obnoviti služenje v vodenju in izvajanje odgovornosti v misijonski sinodalni Cerкви?

Sinodalna Cerkev je poklicana, da podpira pravico vseh, da po krstu sodelujejo v življenju in poslanstvu Cerkve, kot tudi, da podpira službo oblasti in izvajanje odgovornosti, ki je, v različnih oblikah, zaupana nekaterim članom Cerkve. Sinodalna pot je priložnost za razločevanje današnjemu času primernih načinov, kako doseči to dvoje. V prvi fazi je bilo mogoče zbrati naslednje predloge:

a) vloga oblasti, odgovornosti in vodenja – včasih kratko poimenovana z angleškim izrazom leadership – ima v Cerкви razne oblike. Avtoriteta v posvečenem življenju, v gibanjih in združenjih, v ustanovah, povezanih s Cerkvijo (kot so univerze, ustanove, šole itd.), se razlikuje od tiste, ki izhaja iz zakramenta svetega reda; duhovna avtoriteta, povezana s karizmo, se razlikuje od tiste, povezane z duhovniško službo. Razlike med temi oblikami je treba varovati, ne da bi pri tem pozabili, da je vsem skupno dejstvo, da gre za služenje v Cerкви;

b) še posebej je vsem skupen poziv, naj se prilagodijo zgledu Učitelja, ki je o sebi dejal: »Jaz pa sem sredi med vami kakor tisti, ki streže« (Lk 22,27). »Za Jezusove učence včeraj, danes in jutri je edina avtoriteta avtoriteta služenja.«¹⁶ To so temeljne koordinate, po katerih raste izvajanje vodenja in odgovornosti v vseh njunih oblikah in na vseh ravneh cerkvenega življenja. To je perspektiva tistega misijonarskega spreobrnjenja, ki si »prizadeva prenoviti [Cerkev] kot zrcalo Kristusovega lastnega poslanstva ljubezni« (PE I, 2);

c) v tej smeri dokumenti prve faze izražajo nekatere značilnosti izvajanja oblasti in odgovornosti v misijonarski sinodalni Cerкви: odnos služenja, ne pa moči ali nadzora; preglednost, spodbujanje in razcvet osebe; usposobljenost in sposobnost vizije, razločevanje, vključevanje, sodelovanje in pooblašcanje. Predvsem je poudarjena sposobnost in pripravljenost poslušati. Zato dokumenti vztrajajo pri potrebi po posebni formaciji, posebej za pravkar naštete sposobnosti in kompetence, za tiste, ki so na položajih, na katerih izvajajo odgovornost in oblast; prav tako vztrajajo pri potrebi po bolj participativnih izbirnih postopkih, zlasti glede izbire škofov;

d) pregleden in odgovoren pristop je temeljnega pomena za pristno evangeljsko izvajanje oblasti in odgovornosti. Vendar pa perspektiva preglednosti in odgovornosti vzbuja tudi strahove in odpor. Zato je pomembno, da se z držo razločevanja poglobimo v najnovejša spoznanja upravnih in vodstvenih ved. Poleg tega je pogovor v Duhu opredeljen kot način vodenja procesov odločanja in doseganja soglasja; ta način gradi zaupanje in spodbuja izvajanje oblasti, primerno sinodalni Cerкви;

e) celinski zbori opozarjajo tudi na primere, ko so si nekateri na vodilnih in odgovornih položajih prisvojili moč in postopke odločanja. Te izkušnje so povezali s kulturo klerikalizma in raznimi oblikami zlorab (spolnih, finančnih, duhovnih in zlorab moči), ki spodkopavajo verodostojnost Cerkve in ogrožajo učinkovitost njenega poslanstva, zlasti v tistih kulturah, kjer je spoštovanje avtoritete pomembna vrednota.

¹⁶ FRANČIŠEK, *Nagovor na slovesnosti ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, 17 oktober 2015.

Vprašanje za razločevanje

Kako lahko oblast in odgovornost razumemo in izvajamo tako, da služita udeležbi celotnega Božjega ljudstva? Kakšno prenavo vizije in oblike konkretnega izvajanja avtoritete, odgovornosti in upravljanja potrebujemo, da bi rasli kot misijonarska sinodalna Cerkev?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

1) Ali je nauk Drugega vatikanskega koncila o udeležbi vseh v življenju in poslanstvu Cerkve učinkovito sprejet v zavest in prakso krajevnih Cerkev, zlasti pastirjev in tistih, ki opravljajo odgovorne naloge? Kaj lahko spodbuja globlje zavedanje in spoštovanje tega nauka pri izpolnjevanju poslanstva Cerkve?

2) V Cerkvi obstajajo vloge oblasti in odgovornosti, ki niso povezane z zakramentom svetega reda; njihov namen je služba občestva in poslanstva v ustanovah posvečenega življenja in družbah apostolskega življenja, v združenjih in laiških gibanjih, v cerkvenih gibanjih in novih skupnostih itd. Kako je mogoče v sinodalni Cerkvi te oblike oblasti ustrezno spodbujati in kako uresničevati odnos s službeno oblastjo pastirjev?

3) Kateri elementi formacije bodo potrebni pri oblikovanju cerkvenih voditeljev za izvajanje oblasti? Kako lahko spodbujamo oblikovanje v metodi pristnega in pronicljivega pogovora v Duhu?

4) Katere so smernice za prenavo semenišč in hiš formacije, da bodo vzgajale takšne kandidate za posvečeno službo, ki bodo razvili način izvrševanja oblasti, primeren za sinodalno Cerkev? Kako naj se ponovno presodijo *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* in z njim povezani nacionalni dokumenti? Kako je potrebno preoblikovati učne načrte na teoloških fakultetah?

5) Katere oblike klerikalizma so še vedno prisotne v krščanski skupnosti? Med vernimi laiki in njihovimi pastirji še obstaja občutek razdalje – kako jo lahko premagamo? Katere oblike izvrševanja oblasti in odgovornosti bi bilo treba prerasti, ker niso primerne za sinodalno Cerkev?

6) V kolikšni meri pomanjkanje duhovnikov v nekaterih pokrajinah spodbuja k temu, da se sprašujemo o tem, kakšen bi moral biti odnos med posvečeno službo, upravljanjem in prevzemanjem odgovornosti v krščanski skupnosti?

7) Česa se lahko naučimo o izvajanju oblasti in odgovornosti od drugih Cerkev in cerkvenih skupnosti?

8) V vsaki dobi na izvajanje oblasti in odgovornosti v Cerkvi vplivajo prevladujoči modeli vodenja in podob moči v družbi. Kako se lahko tega zavemo in kako naj opravljamo evangeljsko razločevanje o prevladujočih praksah izvrševanja oblasti v Cerkvi in družbi?

B 3.2 Kako lahko razvijamo prakse razločevanja in procese odločanja na pristen sinodalni način, pri čemer krepimo vodilno vlogo Duha?

Kot sinodalna Cerkev smo poklicani, da skupaj prepoznamo korake, ki jih moramo sprejeti za izpolnitev poslanstva evangelizacije, pri čemer poudarjamo pravico vseh do udeležbe v življenju in poslanstvu Cerkve ter spodbujamo vse krščene, naj dajo svoj nenadomestljiv prispevek. V ozadju vsega tega razločevanja je želja, da bi izpolnjevali Gospodovo voljo in da bi rasli v prijateljstvu z Njim s pomočjo molitve, premišljevanja Besede in udeležbe v zakramentalnem življenju, ki nam omogoča, da se odločamo, kakor bi se odločil On. V zvezi z razločevanjem v misijonski sinodalni Cerkvi:

a) celinski zbori izražajo željo po skupnih procesih odločanja, ki bi lahko vključevali prispevek celotnega Božjega ljudstva pa tudi posameznih strokovnjakov na določenih področjih; vključevali pa bi tudi tiste, ki iz raznih razlogov ostajajo na robu skupnosti, kot so ženske, mladi, manjšine, revni in izključeni. Ta želja se še krepí ob nezadovoljstvu z izvajanjem oblasti, pri katerem se odločitve sprejemajo brez posvetovanja;

b) celinski zbori tudi opozarjajo na strahove tistih, ki vidijo tekmovanje med sinodalno in hierarhično razsežnostjo, ki sta obe sestavni del Cerkve. Vendar se pojavljajo tudi nasprotna znamenja. Prvi primer je, ko neka skupnost prav zaradi izkušnje, v kateri je ustrezna oblast sprejela odločitev v sinodalnem procesu, lažje sprejeme njeno legitimnost. Drugo znamenje je v vse večjem zavedanju, da pomanjkanje zdrave izmenjave v skupnosti slabi vlogo avtoritete in jo včasih osiromaši zgolj na uveljavljanje moči. Tretji primer znamenj so regije, kjer je število duhovnikov zelo majhno, zato so cerkvene odgovornosti zaupane vernim laikom, ki jih opravljajo na konstruktiven način, brez oporečništva;

c) široko sprejetje metode pogovora v Duhu v fazi posvetovanja je mnogim omogočilo, da so izkusili elemente skupnostnega razločevanja in participativnega doseganja soglasja na način, ki ni zakrival konfliktov ali povzročal delitve v tabore;

d) tisti, ki opravljajo vodstvene naloge, so poklicani, da sprožijo, lajšajo in spremljajo procese skupnostnega razločevanja, ki vključujejo poslušanje Božjega ljudstva. Škofovska oblast ima zlasti temeljno vlogo pri animiranju in potrjevanju sinodalnega značaja teh procesov ter pri potrjevanju zvestobe sklepom, ki se oblikujejo med procesom. Zlasti spada v odgovornost pastirjev, da preverijo razmerje med prizadevanji svojih skupnosti in »svetim zakladom Božje besede« izročnem Cerkvi (prim. BR 10); to je namreč razmerje, ki omogoča, da se ta prizadevanja štejejo za pristen izraz občutka vere Božjega ljudstva;

e) sprejetje perspektive skupnostnega razločevanja izziva Cerkev na vseh ravneh in v vseh njenih organizacijskih oblikah. Poleg župnijskih in škofijskih struktur to zadeva tudi procese odločanja združenj, gibanj in skupin, ki jih vodijo laiki, kjer se skupnostno razločevanje križa in srečuje z institucionalnimi mehanizmi; le-ti vključujejo rutinske prakse, kot na primer glasovanje. Postavlja pod vprašaj način, s katerim organi odločanja odredjajo in oblikujejo smernice delovanja v ustanovah, povezanih s Cerkvijo (šole, univerze, fundacije, bolnišnice, sprejemni centri in centri za socialno delovanje itd.). Nazadnje postavlja pred izziv ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja, v načinih, ki pa se povezujejo s posebnostmi njihovih karizem in konstitucij (prim. DCF 81);

f) sprejetje postopkov odločanja, ki omogočajo stabilno uporabo skupnostnega razločevanja, zahteva osebno, skupnostno, kulturno in institucionalno spreobrnjenje ter naložbo v formacijo.

Vprašanje za razločevanje

Kako si lahko zamislimo procese odločanja, ki bodo bolj participativni, ki bodo odpirali prostor za poslušanje in razločevanje skupnosti in ki jih bo podpirala avtoriteta, ki jo razumemo kot služenje edinosti?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

1) Kakšen prostor v naših procesih odločanja namenjamo poslušanju Božje besede? Kako ustvarjamo prostor delovanju Svetega Duha konkretno in ne le v besedah?

2) Kako lahko pogovor v Duhu, ki odpira dinamiko skupnostnega razločevanja, prispeva k prenovi procesov odločanja v Cerkvi? Kako ga je mogoče pritegniti bolj v središče formalnega življenja Cerkve in tako doseči, da bi postal običajna praksa? Katere spremembe kanonskega prava so v ta namen potrebne?

3) Kako lahko spodbujamo službo spodbujevalca procesov skupnostnega razločevanja in zagotavljamo, da so tisti, ki jo opravljajo, deležni ustrezne formacije in spremstva? Kako lahko oblikujemo duhovnike, da bodo sposobni spremljati procese skupnostnega razločevanja?

4) Kako lahko spodbujamo udeležbo žensk, mladih, manjšin in obrobni glasov v procesih razločevanja in odločanja?

5) Kako nam lahko jasnejša opredelitev razmerja med celotnim procesom odločanja in določenim trenutkom sprejemanja odločitve pomaga bolje opredeliti odgovornosti sodelavcev na posameznih stopnjah? Kako razumemo odnos med sprejemanjem odločitev in razločevanjem na splošno?

6) Kako posvečeni moški in ženske lahko in morajo sodelovati v procesih odločanja v krajevnih Cerkvah? Česa se lahko naučimo iz njihovih izkušenj in njihovih duhovnosti glede razločevanja in procesov odločanja? Česa se lahko naučimo od združenj, gibanj in skupin, ki jih vodijo laiki?

7) Kako lahko konstruktivno ravnamo v primerih, ko pristojni menijo, da ne morejo potrditi sklepov, do katerih je privedel proces razločevanja v skupnosti, in se odločijo v drugačno smer? Kakšno vrsto povratne informacije naj ta oblast ponudi tistim, ki so sodelovali v procesu?

8) Česa se učimo iz načinov, kako naše družbe in kulture upravljajo s procesi odločanja? Kateri kulturni modeli pa se, nasprotno, izkazujejo kot ovira pri gradnji bolj sinodalne Cerkve?

9) Česa se učimo in kaj lahko prejemamo iz izkušenj drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti ter drugih religij? Katere spodbude iz domorodnih, manjšinskih in zatiranih kultur nam lahko pomagajo pri ponovnem premisleku o naših postopkih odločanja? Kakšna spoznanja lahko pridobivamo iz izkušenj v digitalnem okolju?

B 3.3. Katere strukture je mogoče razviti, da se bo utrjevala misijonska sinodalna Cerkev?

Celinski zbori izražajo močno željo, da bi sinodalni način delovanja, ki smo ga doživeli na sedanji poti, prodril v vsakdanje življenje Cerkve na vseh ravneh, bodisi s prenovo obstoječih struktur – kot so škofijski in župnijski pastoralni sveti, sveti za gospodarske zadeve, škofijske ali eparhijske sinode – bodisi z ustanavljanjem novih. Čeprav ne želimo zmanjševati pomena prenovljenih odnosov znotraj

Božjega ljudstva, je delo na strukturah nujno potrebno za krepitev sprememb v daljšem časovnem obdobju. Zlasti še:

a) da ne bi ostala le na papirju ali bila v celoti odvisna od dobre volje posameznikov, mora soodgovornost pri poslanstvu, ki izhaja iz krsta, dobiti konkretne strukturne oblike. Zato so potrebni ustrezni institucionalni okviri in prostori, v katerih se lahko redno izvaja skupnostno razločevanje. Tega ne smemo razumeti kot zahtevo po prerazporeditvi moči, temveč kot potrebo po učinkovitem izvajanju soodgovornosti, ki izhaja iz krsta. Ta vsakomur podeljuje pravice in dolžnosti, ki jih mora biti sposoben uresničevati v skladu s svojimi karizmami in službami;

b) to zahteva, da strukture in institucije delujejo z ustreznimi postopki, ki so pregledni, osredotočeni na poslanstvo in odprti za sodelovanje; postopki, ki omogočajo udeležbo žensk, mladih, manjšin, revnih in na rob odrinjenih. To velja za že omenjene participativne organe, katerih vlogo je treba ponovno potrditi in okrepiti. To velja tudi za organe odločanja v združenjih, gibanjih in novih skupnostih; za organe upravljanja ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja (na način, ki ustreza posebni karizmi vsake od njih); za številne ustanove, pogosto tudi civilnopravne, prek katerih se uresničuje misijonsko delovanje in služenje krščanski skupnosti, kot so šole, bolnišnice, univerze, množični mediji, sprejemni in socialni centri, kulturni centri, fundacije itd.;

c) poziv k reformi struktur, institucij in mehanizmov delovanja z namenom preglednosti je še posebej močan v tistih okoljih, ki jih je najbolj zaznamovala kriza zlorab (spolnih, ekonomskih, duhovnih, psiholoških, institucionalnih; zlorab vesti, moči, pristojnosti). Neustrezno obravnavanje primerov zlorab je pogosto del problema, ki postavlja pod vprašaj mehanizme, postopke in splošno delovanje cerkvenih struktur in ustanov, pa tudi miselnost ljudi, ki v njih delujejo. Prizadevanje za preglednost in soodgovornost vzbuja tudi strahove in odpor; zato je treba poglobiti dialog ter ustvariti priložnosti za izmenjavo in dialog na vseh ravneh;

d) metoda pogovora v Duhu se je izkazala za posebej dragoceno za ponovno vzpostavitev zaupanja v tistih okoljih, kjer je iz raznih razlogov med člani Božjega ljudstva nastalo ozračje nezaupanja. Pot spreobrnjenja in reforme, ki prisluhne glasu Duha, zahteva strukture in ustanove, ki so sposobne spremljati in podpirati to pot. Hkrati pa so celinski zbori odločno izrazili prepričanje, da samo strukture niso dovolj, ampak je potrebna tudi sprememba miselnosti, zato pa je treba vlagati v ustrezno formacijo;

e) poleg tega se zdi priporočljivo ukrepati tudi na področju kanonskega prava, in sicer tako, da ponovno uravnotežimo razmerje med načelom avtoritete, ki je sicer že močno utrjeno v veljavni zakonodaji, in načelom udeležbe; tako da krepimo sinodalno usmerjenost že obstoječih ustanov; da ustanovimo nove ustanove, kjer se za to kaže potreba za življenja skupnosti; in da nadzorujemo učinkovito uporabo veljavne zakonodaje.

Vprašanje za razločevanje

Sinodalna Cerkev mora živeti v soodgovornosti in preglednosti. Kako to zavedanje lahko postane podlaga za reformo institucij, struktur in postopkov, da bi sčasoma dosegli spremembe?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

- 1) Kako naj se spremenijo kanonične strukture in pastoralni postopki, da bodo spodbujali soodgovornost in preglednost? Ali so dosedanje strukture ustrezne za zagotavljanje udeležbe in sodelovanja ali pa morda potrebujemo nove?
- 2) Kako lahko kanonsko pravo prispeva k prenavljanju struktur in institucij? Katere spremembe se zdijo potrebne ali primerne?
- 3) Katere ovire (miselne, teološke, praktične, organizacijske, finančne, kulturne) preprečujejo pot, da bi participativna telesa, ki jih trenutno predvideva kanonsko pravo, spremenili v organe učinkovitega skupnostnega razločevanja? Katere reforme so potrebne, da bodo lahko učinkovito, ustvarjalno in živahno podpirale poslanstvo? Kako bi jih lahko naredili bolj odprte za prisotnost in prispevek žensk, mladih, revnih, migrantov, pripadnikov manjšin in tistih, ki so se iz raznih razlogov znašli na robu življenja skupnosti?
- 4) Kako perspektiva sinodalne Cerkve izziva strukture in postopke posvečenega življenja, oblike laičnih združenj in delovanje cerkvenih ustanov?
- 5) Na katerih področjih institucionalnega življenja obstaja večja potreba po preglednosti (v gospodarskem in finančnem poročanju, izbiri kandidatov za odgovorne položaje, imenovanjih itd.)? Katere pripomočke lahko uporabimo za doseg tega cilja?
- 6) Možnost preglednosti in odprtosti postopkov skupnega posvetovanja in razločevanja pa vzbujata tudi strahove. Kako se kažejo? Česa se bojijo tisti, ki izražajo zaskrbljenost? Kako je mogoče te strahove odpravljati in premagovati?
- 7) V kolikšni meri je mogoče razlikovati med člani institucije in institucijo samo? Ali je odgovornost za napačno obravnavo primerov zlorabe individualna ali sistemska? Kako lahko sinodalna perspektiva prispeva k ustvarjanju kulture, ki bi preprečevala zlorabe vseh vrst?
- 8) Česa se lahko naučimo od javnih institucij ter javnega in civilnega prava v tem, kako se odzivajo na potrebo po preglednosti in odgovornosti v družbi (z delitvijo oblasti, neodvisnimi nadzornimi organi, obveznostjo objave določenih postopkov, omejitvijo trajanja imenovanj itd.)?
- 9) Česa se lahko naučimo iz izkušenj drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti glede delovanja struktur in institucij v sinodalnem slogu?

B 3.4 Kako oblikovati točke sinodalnosti in kolegialnosti, ki bodo vključevale skupine krajevnih Cerkva?

V prvi fazi sinodalnega procesa je bila poudarjena vloga sinodalnih in kolegialnih organizmov, ki so združevala krajevne Cerkve. V vzhodni cerkvi poznamo različne hierarhične strukture, v latinski Cerkvi pa so to bile škofovske konference (prim. PE I,7). Dokumenti, ki so nastali v raznih fazah, poudarjajo, da so bila posvetovanja Božjega ljudstva v krajevnih Cerkvah in poznejše faze razločevanja resnična izkušnja, v kateri smo prislunili Duhu prav prek medsebojnega poslušanja. Iz te bogate izkušnje lahko črpamo spoznanja, ki nam pomagajo graditi vedno bolj sinodalno Cerkev:

a) sinodalni proces lahko postane »izraz dinamizma občestva, ki navdihuje vse cerkvene odločitve«¹⁷, ker resnično vključuje vse subjekte – Božje ljudstvo, zbor škofov, rimskega škofa – vsakega v skladu z njegovo funkcijo. Urejeno potekanje dosedanjih faz sinode je razblinilo strah, češ, da bo posvetovanje z Božjim ljudstvom slabilo pastirsko službo. Nasprotno, posvetovanje je bilo mogoče, ker ga je začel vsak škof kot »vidno počelo in temelj edinosti« (C 23) v svoji krajevni Cerkvi. Kasneje so pastirji v vzhodnih hierarhičnih strukturah in na škofovskih konferencah izvajali dejanje kolegialnega razločevanja, pri katerem so pretehtali prispevke, ki so prihajali iz krajevnih Cerkva. Tako je sinodalni proces spodbujal resnično izvajanje škofovske kolegialnosti v popolnoma sinodalni Cerkvi;

b) vprašanje izvajanja sinodalnosti in kolegialnosti v primerih skupin krajevnih Cerkva, ki imajo isto duhovno, liturgično in disciplinarno tradicijo, ki so si blizu zemljepisno in ki pripadajo isti kulturi, začenši s škofovskimi konferencami, zahteva obnovljen teološki in kanonični razmislek. V teh organih je »*communio Episcoporum* našel izraz v služenju *communio Ecclesiae*, utemeljenem v *communio fidelium*« (PE I,7);

c) eden od razlogov za soočanje s tem izzivom se pojavlja v apostolski spodbudi *Veselje evangelija*: »Ni primerno, da papež namesto krajevnih škofov razsodi o vseh vprašanjih, ki nastanejo na njihovem ozemlju. V tem smislu zaznavam nujnost, da nadaljujem v koristni 'decentralizaciji'.« (št. 16). Ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode je sveti oče pojasnil, da se sinodalnost ne izvaja le na ravni krajevnih Cerkva in na ravni vesoljne Cerkve, ampak tudi na ravni skupin Cerkva, kot so cerkvene province in pokrajine, izredni zbori in zlasti škofovske konference: »Razmisliti moramo o tem, kako bi prek teh organov bolje uresničili vmesne instance kolegialnosti, morda z vključevanjem in posodabljanjem nekaterih vidikov starodavne cerkvene organizacije.«¹⁸

Vprašanje za razločevanje

Kako se lahko sinodalnost – v misijonski perspektivi – glede na dosedanje sinodalne izkušnje bolje izrazi v institucijah in preko institucij, ki vključujejo skupine krajevnih Cerkva, kot so škofovske sinode in sveti hierarhov vzhodnih katoliških Cerkva, škofovske konference in celinski zbori, tako da bi se jih obravnavalo kot »subjekte s stvarnimi pristojnostmi, vključno z neko pravo učiteljsko avtoriteto« (EG 32)?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

1) Sinodalna dinamika poslušanja Duha, medtem ko poslušamo drug drugega, je najbolj praktičen in prepričljiv način za uresničevanje škofovske kolegialnosti v popolnoma sinodalni Cerkvi. Vprašanja na podlagi izkušenj sinodalnega procesa:

¹⁷ FRANČIŠEK, *Nagovor na slovesnosti ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, 17. oktober 2015.

¹⁸ Prav tam.

- a) Kako bi lahko poslušanje Božjega ljudstva postalo običajen in reden način odločanja v Cerkvi na vseh ravneh njenega življenja?
 - b) Kako bi lahko v krajevnih Cerkvah izvajali poslušanje Božjega ljudstva? Zlasti kako bi lahko okrepili sodelovalna telesa, da bodo učinkovita mesta poslušanja in cerkvenega razločevanja?
 - c) Kako naj ponovno razmislimo o procesih odločanja na ravni škofovskih organizmov vzhodnih katoliških Cerkva in škofovskih konferenc, ki temeljijo na poslušanju Božjega ljudstva v krajevnih Cerkvah?
 - d) Kako lahko udeležbo na celinski ravni vključimo v sistem kanonskega prava?
- 2) Ker je posvetovanje s krajevnimi Cerkvami učinkovit način poslušanja Božjega ljudstva, dobiva razločevanje pastirjev značaj kolegialnega dejanja, ki lahko zavezujoče potrjuje, kar je Duh spregovoril Cerkvi prek čuta vere Božjega ljudstva:
- a) Kakšno stopnjo doktrinarne avtoritete lahko pripisujemo razločevanju škofovskih konferenc? Kako vzhodne Katoliške cerkve urejajo svoje škofovske organe?
 - b) Kakšno stopnjo doktrinarne avtoritete lahko pripisujemo razločevanju celinskega zbora? Ali pa razločevanju organov, ki združujejo škofovske konference na celinski ali drugi mednarodni ravni?
 - c) Kakšno vlogo ima rimski škof v procesih, ki vključujejo skupine Cerkva? Na kakšen način jo lahko izvajajo?
- 3) Katere elemente starodavnega cerkvenega reda je treba vključiti in posodobiti, da bodo vzhodne hierarhične strukture, škofovske konference in celinski zbori postajali učinkovitejše instance sinodalnosti in kolegialnosti?
- 4) Drugi vatikanski koncil pravi, da ima celotna Cerkev in vsi njeni deli korist od medsebojne delitve darov (prim. C 13):
- a) Kakšno vrednost imajo lahko razprave plenarnega zbora, krajevnega zbora ali škofijske sinode za druge Cerkve?
 - b) Kakšna spoznanja lahko latinska Cerkev črpa iz bogatih sinodalnih izkušenj vzhodnih katoliških Cerkva?
 - c) V kolikšni meri lahko zблиževanje več skupin krajevnih Cerkva (posebnih svetov, škofovskih konferenc itd.) glede istega vprašanja zavezuje rimskega škofa, da ga bo obravnaval na ravni vesoljne Cerkve?
 - d) Kako naj se izvaja služba edinosti, ki je zaupana rimskemu škofu, v primeru, če bi krajevne ustanove uporabljale različne pristope? Koliko prostora je omogočenega, da bi različne regije lahko uporabljale različne pristope?
- 5) Česa se lahko naučimo iz izkušenj drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti glede povezovanja krajevnih Cerkva za izvajanje kolegialnosti in sinodalnosti?

B 3.5 Kako okrepiti ustanovo sinode, da bi bila izraz škofovske kolegialnosti znotraj Cerkve, ki je v celoti sinodalna?

Pavel VI. je z motuproprijem *Apostolica sollicitudo* (15. september 1965) ustanovil sinodo kot »stalni svet škofov za vesoljno Cerkev«. S tem je sprejel zahtevo koncilskega zbora, da zagotovi udeležbo škofov pri skrbi za celotno Cerkev, in določil, da se »ta sinoda [...] tako kot vse človeške ustanove lahko s časom izboljšuje«. Z apostolsko konstitucijo *Episcopalis communio* (15. september 2018) je papež Frančišek prispeval k tej željeni »izpopolnitvi«, saj je sinodo iz dogodka, oblikovanega kot zbor škofov, spremenil v proces poslušanja, ki se odvija po stopnjah (prim. 4. člen) in v katerem bolj polno sodeluje celotna Cerkev in vsi v njej – Božje ljudstvo, zbor škofov, rimski škof.

a) Sinoda 2021–2024 jasno dokazuje, da je sinodalni proces najprimernejši okvir za celostno izvajanje prvenstva, kolegialnosti in sinodalnosti kot neodtujljivih elementov Cerkve, v kateri vsak subjekt opravlja svojo posebno funkcijo po svojih najboljših močeh in v sodelovanju z drugimi;

b) rimski škof je odgovoren za sklic sinode Cerkve, ko napove zbor vesoljne Cerkve ter za začetek, spremljanje in sklep sinodalnega procesa. Ta pristojnost mu pripada kot »vidnemu počelu in temelju edinosti tako škofov kakor množice vernikov« (C 23);

c) ker pa so posamezni škofje »vidno počelo in temelj edinosti v svojih delnih Cerkvah [...] in v njih in iz njih sestoji ena in edina Katoliška cerkev« (C 23), je odgovornost vsakega škofa ordinarija, da začne, spremlja in sklene posvetovanje Božjega ljudstva v svoji Cerkvi. V luči skrbi, ki jo imajo škofje za vesoljno Cerkev (prim. C 23), je njihova odgovornost tudi udeležba v tistih medškofijskih organih, ki zagotavljajo izvajanje sinodalnosti in kolegialnosti. Na ta način opravljajo vlogo cerkvenega razločevanja, ki je lastna škofovski službi;

d) čeprav ti organi ne združujejo celotnega zbora škofov, ima razločevanje, ki ga pastirji opravljajo prek njih, zaradi samega namena kolegialni značaj. Škofovski zbori v okviru sinodalnega procesa imajo namreč nalogo, da preverjajo rezultate posvetovanj, opravljenih v krajevnih Cerkvah, v katerih se kaže čut za vero Božjega ljudstva. Kako bi lahko nekolegialno dejanje prepoznalo, kaj Duh sporoča Cerkvi prek posvetovanja Božjega ljudstva, ki se »v verovanju ne more motiti« (C 12)?;

e) dosedanje sinodalne izkušnje so pokazale, da je v sinodalni Cerkvi mogoče razviti učinkovito izvajanje kolegialnosti. Čeprav je razločevanje dejanje, ki v prvi vrsti »pripada tistim, ki so v Cerkvi predstojniki« (C 12), je zaradi prispevka Božjega ljudstva, ki je sodelovalo na celinskih zborih, v zvezi z vprašanji, ki jih je treba preučiti, pridobilo globino in pomen.

Vprašanje za razločevanje

Kako naj se glede na dinamični in vzajemni odnos med sinodalnostjo Cerkve, kolegialnostjo škofov in petrinskim primatom izpopolnjuje ustanova sinode, da bo postala varen in zjamčen prostor za izvajanje sinodalnosti, ki zagotavlja polno udeležbo vseh – Božjega ljudstva, škofovskega zbora in rimskega škofa – ob spoštovanju njihovih posebnih nalog? Kako naj ocenjujemo poskus širitve udeležbe na skupino »ne-škofov« na prvem zasedanju XVI. rednega generalnega zbora škofovske sinode oktobra 2023?

Predlogi za molitev, razmislek in pripravo

1) Sinodalni proces vnaša v Cerkev »dinamiko občestva, ki navdihuje vse cerkvene odločitve«:¹⁹

- a) Kako lahko ta dinamika postane ustaljeni način delovanja na vseh ravneh cerkvenega življenja?
- b) Kako je načelo avtoritete vključeno v sinodalni proces?
- c) Kako sinodalni proces vpliva na naše razumevanje avtoritete v Cerkvi, na raznih ravneh, vključno z avtoriteto rimskega škofa?

2) Prva faza sinodalnega procesa uresničuje gibanje od delnega k vesoljnemu, preko posvetovanja z Božjim ljudstvom v krajevnih Cerkvah in poznejšimi dejanji razločevanja najprej v vzhodnih hierarhičnih strukturah in škofovskih konferencah ter nato na celinskih zborih:

- a) Kako lahko zagotovimo, da bo posvetovanje resnično zajemalo izraze verskega čuta Božjega ljudstva, ki živi v določeni Cerkvi?
- b) Kako lahko vzhodne hierarhične strukture, škofovske konference in celinski zbori krepijo »plodno vez med *sensus fidei* Božjega ljudstva in učiteljsko nalogo pastirjev« (PD 14)?
- c) Kako zaželeno je prisotnost strokovno usposobljenih članov Božjega ljudstva v zborih škofovskih konferenc in v celinskih zborih?
- d) Kakšno vlogo lahko imajo cerkvena telesa, ki jih stalno sestavljajo ne le škofje, ampak tudi drugi, kot je na primer nedavno ustanovljena Cerkevna konferenca za amazonsko regijo?

3) Na zboru škofov, sklicanem v Rimu, je druga faza sinodalne poti izraz vesoljnosti Cerkve, ki posluša, kar je Duh povedal Božjemu ljudstvu:

- a) Kako se ta škofovski zbor vključuje v sinodalni proces?
- b) Kako je dosežena kontinuiteta s prvo fazo sinodalnega procesa? Ali bo v ta namen zadostovala prisotnost kvalificiranih pričevalcev?
- c) Če zbori škofovskih konferenc in celinski zbori že pomenijo dejanja razločevanja, kako je potemtakem določeno in kakšno vrednost bo imelo to nadaljnje dejanje razločevanja?

4) V tretji fazi je predvidena vrnitev rezultatov sinodalnega zbora krajevnim Cerkvam v izvajanje. Kako lahko pomagamo v celoti uresničiti »medsebojno ponotranjenje«, ki naj se pretaka med vesoljno in krajevno razsežnostjo iste Cerkve?

¹⁹ FRANČIŠEK, *Nagovor na slovesnosti ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, 17. oktober 2015.